

Jaarstukken 2018

Paragrafen

Provincie Gelderland

Definitief PS

woensdag 22 mei 2019

Bezoekadres: Markt 11, 6811 CG ARNHEM

Postadres: Postbus 9090, 6800 GX ARNHEM

Telefoon: (026) 3599480

E-mail: post@gelderland.nl

Website: www.gelderland.nl

Paragrafen

Begroting Paragrafen

Het doel van een paragraaf is om voor onderwerpen die verspreid in meerdere kerntaken voor komen, een totaalbeeld te bieden. De wetgever verplicht ons om zowel bij de Begroting als bij de Jaarstukken de volgende zeven paragrafen op te nemen:

- lokale heffingen
- weerstandsvermogen en risicobeheersing
- onderhoud kapitaalgoederen
- financiering
- bedrijfsvoering
- verbonden partijen
- provinciaal grondbeleid.

Naast de verplichte paragrafen voegen wij al een aantal jaren een paragraaf EMU saldo toe. Sinds de Begroting 2016 (PS2015-616) richten we de provinciale begroting in naar de zeven kerntaken voor provincies. Omdat Gebiedsopgaven, Gelderse economie en Gelderland Internationaal in meer kerntaken voorkomen, kennen we sindsdien ook voor deze onderwerpen afzonderlijke paragrafen.

Gebiedsopgaven

Begroting Gebiedsopgaven

In onze gebiedsvisie hebben we samen met het bedrijfsleven, onderwijs en andere overheden, maatschappelijke opgaven geformuleerd in de 6 regio's van Gelderland: onze 6 gebiedsopgaven. Deze opgaven verschillen per regio, maar concentreren zich allemaal op de economische kracht en het leefklimaat van de regio's. De 6 gebiedsopgaven met hun focus zijn:

- De Achterhoek: smart werken en wonen
- De Gelderse Corridor: duurzame en slimme schakel in het internationaal logistiek netwerk
- De Veluwe: natuur en economie in balans
- Stedelijk netwerk Stedendriehoek: Cleantech
- Stedelijk netwerk Ede-Wageningen: FoodValley
- Stedelijk netwerk Arnhem-Nijmegen: versterken economische kracht.

Voor elke opgave hebben we in 2016 en 2017 een gezamenlijke agenda opgesteld. Deze agenda voeren we via een investeringsprogramma uit. Ondernemers, overheden en onderwijsinstellingen (de 3 O's) dragen hiervoor projecten en activiteiten aan.

Integraal werken is een belangrijk onderdeel van de gebiedsopgaven. Dit vertaalt zich door in onze eigen werkprocessen: vanuit alle kerntaken dragen wij bij aan de aanpak van de 6 gebiedsopgaven. Deze werkwijze geeft onze partners houvast, omdat de aanpak herkenbaar is en zij duidelijke aanspreekpunten hebben bij de provincie. Hieronder geven we per opgave aan wat we in 2018 hebben bereikt.

De Achterhoek: smart werken en wonen

De focus op economie van de afgelopen jaren begint zijn vruchten af te werpen. In 2018 hebben we onder andere het volgende bereikt:

- ongeveer 80 bedrijven hebben zich bij SmartHub Achterhoek aangesloten, om de Achterhoek samen te profileren als Smart Industry Regio en dé stage- en afstudeerregio van Nederland. Om het voorzieningenniveau op peil te houden en een aantrekkelijk vestigingsgebied voor bedrijven en jongeren te blijven, moet er slim en intensief samengewerkt blijven worden
- de Achterhoek heeft sinds september 2018 een nieuwe samenwerkingsstructuur met een Achterhoek Board, Achterhoek Raad en 6 Thematafels. In deze structuur werken overheden, ondernemers en maatschappelijke organisaties nog sterker samen, zodat de Achterhoek een economisch vitale regio is en blijft. De provincie is lid van de Achterhoek Board
- bedrijven en onderwijsinstellingen werken samen om jong talent aan te trekken. Een voorbeeld is de realisatie van de StadsHub in de gemeente Doetinchem. Dit is een jongerenhotel met short en long stay om talent naar de regio te trekken en te faciliteren.

Met de toekenning vanuit het Rijk van € 20 miljoen voor de Regiodeal Achterhoek kunnen we de komende tijd verder investeren in de regio.

De Gelderse Corridor: duurzame en slimme schakel in het internationaal logistiek netwerk

We hebben verder gewerkt aan het uitbouwen van het Gelderse transport over weg, water en spoor tot een betrouwbare, duurzame en slimme schakel in de internationale transportsystemen. Dit leidt tot economische spin-off, een goed woon- en werkklimaat in Gelderland en een gegarandeerde goederenstroom.

In 2018 hebben we onder andere het volgende bereikt:

- in het kader van het programma Goederenvervoercorridors hebben wij samen met het Rijk en andere deelnemers in dit programma afspraken gemaakt over het realiseren van:
 - voldoende veilige truckparkeerplaatsen binnen de goederencorridors
 - een dekkend netwerk van Clean Energy Hubs (tankstations voor alternatieve brandstoffen)
 - een pakket kortetermijnmaatregelen om de doorstroming op de A15 te verbeteren
 - start versterking logistieke knooppunten Nijmegen en Tiel op de corridor
- samen met ontwikkelingsmaatschappij Oost NL zijn we gestart met Logistics Valley, een op ondernemers gericht programma. Dit heeft onder meer geresulteerd in het evenement 'Dag van de Logistiek', de start van een project gericht op de ontwikkeling van leerlijnen die beter aansluiten op de bedrijfspraktijk en een project waarmee een methodiek wordt ontwikkeld die bedrijven helpt bij de beslissing om over te stappen op batterij-elektrische vrachtwagens
- we hebben de realisatie van de Railterminal Gelderland (RTG) voorbereid. Met gemeente Overbetuwe hebben we een overeenkomst gesloten over een maatregelenpakket dat een impuls zal geven aan het gebied rond afslag 38 van de A15, waar de RTG wordt gerealiseerd. Vanwege de meerwaarde, ook op nationaal niveau, heeft het Rijk uitgesproken een financiële bijdrage te leveren voor realisatie. Er is ook een aanvraag voor Europese cofinanciering gedaan
- mede door onze financiële steun werken ondernemers en de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN) samen aan nieuwe, slimmere concepten voor de omvangrijke goederenstroom van kleding tussen Indonesië en Gelderland. Deze concepten leiden tot een structurele besparing op kosten, milieubelasting en verkeersdruk.

De Veluwe: natuur en economie in balans

Met deze opgave zorgen we voor een goede balans tussen De Veluwe als het topgebied voor natuur en erfgoed én De Veluwe als het beste toeristisch-recreatieve centrum van Nederland. In 2018 hebben we onder andere het volgende bereikt:

- we hebben met 10 gemeenten een samenwerkingsovereenkomst afgesloten voor deelname aan de Ontwikkelingsmaatschappij Vitale Vakantieparken. Uw Staten hebben hiervoor € 4 miljoen beschikbaar gesteld (PS2018-75). In deze ontwikkelingsmaatschappij werken we aan innovatie en herstructurering en zetten we in op veiligheid en leefbaarheid. Daardoor krijgen verouderde parken nieuw leven ingeblazen of een andere functie
- in het kader van de Veluwestijl (Eén van de mooiste natuurgebieden van Nederland) is € 300.000 beschikbaar gesteld voor de uitvoering van 10

- prijswinnende ideeën. Enkele initiatieven zijn al gerealiseerd zoals 'Evert. Het Groot Veluwe Vakantiedoeboek' en het Pop-up Nature Office Veluwe
- op 22 februari 2018 is het Routebureau Veluwe van start gegaan met de presentatie van een routeboekje met 30 nieuwe routes op de Veluwe. De (thematische) routes maken gebruik van het vernieuwde fietsknooppuntennetwerk, zodat fietsers ook allerlei variaties kunnen maken. Uw Staten hebben € 700.000 beschikbaar gesteld (PS2018-70) voor het Routebureau en de optimalisatie van de routenetwerken
 - op 1 februari 2018 is de film Wild in Nederland in première gaan, als Icoon van de Veluwe. Deze film over de Veluwse natuur en dieren heeft ervoor gezorgd dat er veel belangstelling is voor wat er op de Veluwe te zien en te beleven is. Voor de Veluwe Iconen hebben uw Staten in 2018 € 250.000 toegekend (PS2018-70).

Stedelijk netwerk Stedendriehoek: Cleantech

Voor deze opgave hebben we in 2018 onder andere het volgende bereikt:

- in het voorjaar van 2018 hebben uw Staten € 2,1 miljoen beschikbaar gesteld (PS2018-216), vooral voor de uitvoering van projecten op het gebied van energietransitie en circulaire economie
- in het najaar hebben we via het uitvoerings- en investeringsprogramma 2018-2019 (PS2018-829) laten zien voor welke projecten welk geldbedrag is gereserveerd. Een groot deel is gereserveerd voor de specials Cleantech Zone A1 en Dutch Electric Aviation Centre (DEAC)
- de special Cleantech Zone A1 bestaat onder meer uit de realisatie van een elektra-infrastructuur voor de ontwikkeling van grootschalige productielocaties voor hernieuwbare energie, energieneutrale verzorgingsplaatsen langs de A1 en de ontwikkeling van energieke landschappen zoals Beekbergsebroek in Apeldoorn
- de special DEAC op luchthaven Teuge richt zich als landelijk kenniscentrum op het mogelijk maken van elektrisch vliegen. Daarbij kijkt DEAC onder meer naar het businessmodel van elektrisch vliegen, vliegen op waterstof, de transformatie van kerosine naar elektrisch, de CO₂-impact, het verminderen van de hinder en de druk op grotere vliegvelden, het onderhoud en de benodigde infrastructuur
- de uitvoering van de 4 onderliggende 'vliegwielprogramma's' is afgerond en we gaan nu over op het uitvoerings- en investeringsprogramma 2018-2019 en verder.

Stedelijk netwerk Ede-Wageningen: FoodValley

FoodValley is een belangrijke voedingsbodem voor de Nederlandse economie en een inspirerende kennisregio in Europa. Het is the place to be voor voeding en voedseltechnieken. Samen met onze partners hebben we een strategische agenda opgesteld met 5 strategische doelen. In 2018 hebben we onder andere het volgende bereikt:

- we hebben een innovatiemonitor gemaakt om de interactie tussen bedrijfsleven en kennisinstellingen te verbeteren (local buzz). Deze is breed verspreid bij partners in de regio en heeft tot nieuwe samenwerkingsverbanden geleid
- internationale netwerken (global pipelines) zijn steeds belangrijker voor onze kennispositie. Daarom hebben we samenwerkingsverbanden tussen FoodValley en Denemarken en Zweden opgezet. Ook hebben we een handelsmissie uitgevoerd naar China waarin food een belangrijk onderwerp was
- om de bestaande innovatiekracht en kennisinfrastructuur te behouden, hebben we geïnvesteerd in startersondersteuning en gedeelde

onderzoeksfaciliteiten. Daarmee borgen we de benodigde infrastructuur tot 2020

- we hebben geïnvesteerd in het uitbouwen van het Sustainable Food Initiative (SFI), een samenwerkingsverband geleid door bedrijven dat zich richt op een meer duurzame agrofoodproductieketen. Dat heeft geleid tot 5 onderzoeksvoorstellen met bijbehorende consortia en een eerste aanzet tot het realiseren van 4 fieldlabs
- in het kader van branding en marketing hebben we de zichtbaarheid van de regio voor bedrijven en investeerders verbeterd. Ook is door de Regio FoodValley en het bureau FoodValley NL een gezamenlijk communicatieplan opgesteld. Bedrijven, kennisinstellingen en overheden maken hier gebruik van
- om het vestigingsklimaat verder te versterken, lopen er een groot aantal mobiliteitsprojecten. In het kader van het inpassingsplan voor de campusroute is gestart met een bijbehorend Milieueffecten Rapport (MER). Daarnaast zijn er stappen gemaakt in het realiseren van het World Food Center (WFC). Zo stelden betrokken partijen eind 2018 het Masterplan vast
- samen met agrofood-stakeholders zijn we tot de conclusie gekomen dat we de potentie van FoodValley alleen kunnen benutten als we komen tot een langjarige integraal ontwikkelprogramma van alle stakeholders. Daarom hebben we in 2018 de eerste stappen gezet door het vaststellen van een gezamenlijke ambitie en de kaders van het programma
- er lopen een aantal mobiliteitsprojecten om de bereikbaarheid van de regio te verbeteren, zoals de campusroute, de snelle fietsroute Ede-Wageningen, een werkgeversaanpak vanuit het op te stellen mobiliteitsconvenant en verkenningen naar hoogwaardige OV-oplossingen op het traject Ede-Wageningen-Arnhem
- met onze partners is een Regiodeal FoodValley ingediend. Eind november besloot het Rijk dat FoodValley 1 van de 11 regiodeals is, waar ze verder aan willen werken.

Stedelijk netwerk Arnhem-Nijmegen: versterken economische kracht

Wij hebben 2 investeringsagenda's aan u voorgelegd in 2018: de investeringsagenda 2018-2019 (PS2018-67) en de investeringsagenda 2018-2019 bis (bij de Voorjaarsnota 2018). In 2018 hebben we onder andere het volgende bereikt:

- we hebben onder meer in de volgende projecten geïnvesteerd:
 - het CITC: een initiatief van internationale bedrijven, MKB-bedrijven, NXP Ampleon en Nexperia en de kennisinstellingen TNO, de Radboud Universiteit, TU Delft en de HAN. Samen werken zij aan innovatie in microchips door kennis uit te wisselen en faciliteiten te delen
 - Rockstart: een acceleratieprogramma op het gebied van digital health
 - Nijmegen European Green Capital 2018: er zijn tal van evenementen in de stad Nijmegen en in de regio georganiseerd, die lieten zien wat de regio in huis heeft op het gebied van duurzaamheid
 - pilot waterstofbus Arnhem–Apeldoorn: vervoerder Syntus heeft 2 waterstofbussen voorzien van regionale technologie ingezet in de dienstregeling Arnhem-Apeldoorn
 - de oostelijke Waalkade in Nijmegen: ontwikkeling van de Waalkade tot een aantrekkelijk en groen verblijfs- en evenementengebied

- informatiecentrum Slag om Arnhem 'Airborne at the Bridge'
- waterkering Waalfront in Nijmegen: onderdeel van de herinrichting van het Waalfront tot een aantrekkelijk woon- en leefgebied
- de verhaalkracht van de regio is versterkt door met een virtual reality-film over de regionale highlights een tournee te maken langs alle gemeenten in de regio. De tournee was van de gezamenlijke besturen met als doelgroep burgers en (kandidaats-)gemeenteraadsleden. Ook het gezamenlijk opstellen van de Regiodeal is een belangrijke impuls geweest voor het verhaal van de regio
- er is een goede voedingsbodem gelegd voor een betere verbinding met de regiogemeenten en een nauwere samenwerking met The Economic Board, met daarin vertegenwoordigers van het bedrijfsleven en kennis- en onderwijsinstellingen.

Gelderse economie

Begroting Gelderse economie

Het versterken van de Gelderse economie is een belangrijk doel van ons college. Voor een sterke en duurzame Gelderse economie zijn een goed vestigingsklimaat voor bedrijven en instellingen en een aantrekkelijke leefomgeving voor de mensen die daar werken van groot belang. Als provinciale overheid hebben we daar invloed op. Daar waar we invloed hebben, zetten we onze middelen in.

We doen dit in eerste instantie vanuit de plandoelen binnen kerntaak 5 Regionale economie: versterken MKB-breed, werklocaties, partnerschap en uitvoering beleid, maar ook maximaal benutten van Europese programma's, versterken van de buitenlandse betrekkingen en lobby en sport.

Ook in onze andere kerntaken hebben we invloed op het vestigingsklimaat en de leefomgeving. In deze paragraaf geven wij kort de dwarsverbanden aan tussen de kerntaken en de economische doelstellingen van de provincie.

Vanuit kerntaak 1 Duurzame ruimtelijke ontwikkeling en waterbeheer geeft het plandoel SteenGoed Benutten ondersteuning aan de ontwikkeling van excellente werklocaties en bruisende binnensteden. Dit is een belangrijke vestigingsfactor. In 2018 hebben we onderzocht of het Fonds SteenGoed Benutten kan worden samengevoegd met het Fonds Herstructurering Bedrijventerreinen Gelderland (FHBG Fonds). De uitkomst was positief. We hebben vergevorderde stappen gezet om te komen tot het nieuwe fonds Ontwikkel- en Herstructureringsmaatschappij Gelderland (OHMG). We verwachten begin 2019 van start te kunnen gaan met dit nieuwe fonds. Zo hebben we binnenkort 1 instrument om dergelijke herstructureringsopgaven op te kunnen pakken. Onze 6 gebiedsopgaven zijn maatschappelijke opgaven met in de meeste gevallen een economische insteek. Denk aan de regio Stedendriehoek (Cleantech) met onder meer ambities voor de circulaire economie, de regio Arnhem-Nijmegen met de campusontwikkeling op de NovioTech campus, Wageningen Campus en het Industrie Park Kleefse Waard in Arnhem, en de visie voor 2030 die in de regio FoodValley wordt uitgewerkt.

De uitvoering van de ambities van het Gelders Energieakkoord binnen kerntaak 2 Milieu, energie en klimaat leidt ook tot werkgelegenheid en innovaties. Binnen de economie van Gelderland vormen Land- en tuinbouw en Toerisme en recreatie een bijzonder economisch domein. In ons economisch beleid vraagt dat om een aanpak op maat. Daarom hebben we in kerntaak 3 Vitaal platteland, natuurbeheer en ontwikkeling natuurgebieden voor specifiek gemaakte programma's gekozen. In 2018 is voor Toerisme en Recreatie de Koersnotitie 'Beleef het in Gelderland' vastgesteld, met daarin een omslag naar een benadering gericht op de beleving van de Gelderse kwaliteiten. Daaraan werken we aan routestructuren, aan kwaliteitsverbetering en verduurzaming van het toeristisch aanbod, aan het versterken daarvan via thematische verhaallijnen en aan marketing/promotie via de campagne Gelderse Streken. We doen dit niet alleen voor de toerist maar ook in het belang voor de leefbaarheid van Gelderland. De Veluwe werd als bestemming in het ContinuVakantieOnderzoek als meest bezochte locatie van Nederland aangewezen. In de land- en tuinbouw is veel geïnnoveerd op basis van door ons opengestelde regelingen, bijvoorbeeld voor natuurinclusieve landbouw, korte voorzieningsketens, volksgezondheid, vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen, mestverwerking, duurzaam bodembeheer en precisielandbouw en eiwittransitie.

In 2018 zijn plannen voor de uitrol van snel internet in het buitengebied in alle regio's belegd.

Regionale bereikbaarheid is een absolute voorwaarde voor een sterke economie. Vanuit kerntaak 4 Regionale bereikbaarheid en regionaal openbaar vervoer

zorgen wij voor een goede regionale bereikbaarheid van, naar en tussen stedelijke netwerken en het landelijk gebied. Met een veilige verkeersafwikkeling en een goede leefomgevingskwaliteit. Dit verbetert de bereikbaarheid van banen en voorzieningen en het vestigingsklimaat voor (inter)nationale bedrijven. Zo is in 2018 gewerkt aan de spooronderdoorgang in de Stationsweg/Baron van Nagellstraat in Barneveld, de verdubbeling van het spoor tussen Zevenaar en Didam en een betere doorstroming op de Rijnbrug bij Rhenen. In 2018 is de overeenkomst rondom het verkeerskundig knelpunt buurtschap Zuuk afgerond. Deze zal begin 2019 getekend worden. Hierdoor kunnen de uitbreidingsplannen (met bijbehorende groei van de werkgelegenheid) van het bedrijf VMI mogelijk worden.

Cultuur en erfgoed zijn van groot belang voor ons vestigingsklimaat. De aansprekende culturele festivals, evenementen en musea trekken jaarlijks veel bezoekers. Door onze steun aan Gelderse producties, evenementen en festivals verspreid over Gelderland, hebben we bijgedragen aan een bloeiend cultureel klimaat in Gelderland. Ook hebben we de zorg voor het Gelders Erfgoed op een hoger peil gebracht. Duurzaamheid en het opleiden of bijscholen van vakmensen waren hierbij bijzondere aandachtspunten.

Ten slotte hebben we bestuurs- en samenwerkingskracht nodig om onze provincie economisch verder te kunnen ontwikkelen. Economische vraagstukken zijn complex en grootschalig en vragen daarom kwaliteit van Gelderse bestuurlijke organisaties. Vanuit kerntaak 7 Kwaliteit van het openbaar bestuur versterken wij de bestuurlijke daadkracht. We hebben ook de bestuurskracht van onze eigen provincie laten onderzoeken. In 2018 zijn we daarnaast gestart met de aanpak van criminaliteit op vakantieparken.

In 2018 is de nieuwe Omgevingsvisie 'Gaaf Gelderland' vastgesteld. Daarin is een duidelijke plaats ingeruimd voor het thema Economie.

Gelderland internationaal

Begroting Gelderland internationaal

Er liggen in het buitenland op bijna alle beleidsterreinen kansen voor Gelderland: direct over de grens met Duitsland, in Europees verband en soms ook daarbuiten. Als regionaal bestuurder heeft de provincie een onderscheidende rol ten opzichte van onze Gelderse partners zoals gemeenten, Gelderse regio's, kennisinstellingen en koepelorganisaties in de internationale samenwerking. Als overheid krijgen wij deuren open die voor anderen gesloten blijven. In dit dynamische werkveld is het zaak goed in te spelen in de steeds veranderende omstandigheden.

Grensoverschrijdende samenwerking met Duitsland

De Duitse deelstaat Noordrijn-Westfalen heeft in 2017 een nieuwe regering gekregen. Deze regering zet actief in op het verbeteren van de samenwerking met de Benelux-landen. Daarbij is er meer aandacht voor de grensoverschrijdende samenwerking. In 2018 hebben we daarvan de eerste resultaten kunnen zien. Op 19 november 2018 vond de eerste regeringsdialoog plaats tussen leden van de regering van Nederland (onder leiding van minister-president Rutte) en leden van de regering van Noordrijn-Westfalen (onder leiding van minister-president Laschet). De grensprovincies hebben in de voorbereiding actief bijgedragen aan een advies over de versterking van de grensoverschrijdende samenwerking. Met de resultaten van deze dialoog wordt de GROS -governance nu op bestuurlijk niveau vormgegeven en kunnen we de thema's in de samenwerking op praktische wijze verder uitbouwen en vormgeven.

Met het Bezirk en de Stadt Münster, de Kreise van het Münsterland, de Euregio in Gronau, de regio's Twente en Achterhoek en de provincies Overijssel en Gelderland is op 14 december 2018 een samenwerkingsovereenkomst getekend. Daarmee geven we onze samenwerking op regionale schaal een gemeenschappelijke impuls. Daarnaast is in 2018 de samenwerking met de beide Landschaftverbände in Noordrijn-Westfalen gestart. De samenwerking concentreert zich op het werkveld cultuur en cultuurhistorie.

In augustus 2018 hebben we, samen met de provincie Overijssel, een succesvol werkbezoek georganiseerd voor de Regierungspräsidentinnen van de Bezirk Münster (Dorothee Feller) en van Düsseldorf (Birgitta Radermacher). Hoogtepunt van het bezoek van Renate Radermacher aan de provincie Gelderland was een ochtendprogramma bij het waterschap Rivierenland. Het bezoek gaf ook voor het waterschap aanleiding de samenwerking met het Bezirk verder op te pakken.

Met Interreg VA Deutschland-Nederland investeerden we in 2018 vooral in de verhoging van de innovatiekracht van de grensregio en het verminderen van de barrièrewerking van de grens. In 2018 zijn er 15 nieuwe projecten gehonoreerd met Gelderse cofinanciering (€ 1,13 miljoen). Het totale projectvolume van deze 15 projecten bedroeg ruim € 35 miljoen.

Onze rol in Europa

In 2018 hebben we onze positie in het Europese krachtenveld verder verstevigd. Dit hebben we gedaan door bestaande relaties in netwerken en partnerschappen in te zetten voor onze Gelderse opgaven.

Samen met het IPO hebben we onze visie op het Meerjarig Financieel Kader 2021-2027 (MFK) ingebracht zowel in Den Haag als Brussel. Ook via de

netwerken Vanguard Initiative en de AEER, voor Interreg A, hebben we onze positie hierover naar voren gebracht richting de Europese Commissie. Via de lobby van het Vanguard Initiative hebben we bereikt dat in de voorstellen van de Europese Commissie een aparte budgetlijn is opgenomen ter ondersteuning van Europese industrietakken op schone en slimme industrie, aansluitend op onze Gelderse opgave.

Green Capital Nijmegen is ondersteund door verbinding te leggen met onze diverse netwerken en projecten. Onder andere via het werkbezoek van het Comité van de Regio's, studiebezoeken vanuit het netwerk AER en meetings van het Interreg project CircE over circulaire economie.

Door het rapporteurschap in het Comité van de Regio's in 2018 zijn adviesrapporten opgesteld met betrekking tot ontbrekende schakels in het grensoverschrijdende vervoer, duurzame mobiliteit en het stroomlijnen van procedures in grote Europese infrastructurele projecten. Hierdoor zijn we rechtstreeks in gesprek met de Europese Commissie en andere relevante Europese partijen over deze onderwerpen.

Met de regio Hauts-de-France hebben we via onze contacten onze universiteiten kunnen ondersteunen in nauwere samenwerking op het gebied van circulaire economie.

Alle projecten in Europa waar Gelderse partijen (waaronder de provincie) aan meedoen, zijn verder in kaart gebracht. Uit de actualisatie 'Besteding van Europese fondsen in Gelderland' (peildatum 1 juli 2018) blijkt dat er in Gelderland momenteel 2.605 projecten uit Europese fondsen gefinancierd worden, met een totaal Europees subsidiedeel van € 520 miljoen in Gelderland.

Lokale heffingen

Begroting Lokale heffingen

De paragraaf Lokale heffingen geeft informatie over de heffingen die in 2018 door de provincie zijn ingezet voor het realiseren van het beleid:

- opcenten motorrijtuigenbelasting
- grondwaterheffing
- leges
- nazorg stortplaatsen Gelderland.

De paragraaf start met een tabel met de opbrengsten van de verschillende heffingen. Daarna gaan we in op het gevoerde beleid en de uitvoering van de heffingen. De paragraaf sluit met het kwijtscheldingsbeleid en een overzicht van de lastendruk.

Inkomsten van heffingen

Opbrengsten provinciale heffingen

	Rekening 2017	Begroting 2018 (na Slotwijziging)	Rekening 2018
Opcenten motorrijtuigenbelasting	213,4	218,9	219,2
Grondwaterheffing	2,0	2,0	2,0
Provinciale leges	0,9	1,3	1,2
Nazorgheffing gesloten stortplaatsen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Totaal	216,3	222,2	222,4
bedragen x € 1 miljoen			

Beleid en realisatie provinciale heffingen

Opcenten motorrijtuigenbelasting

Op grond van artikel 222 van de Provinciewet heffen wij opcenten op de motorrijtuigenbelasting. Met een opbrengst van ruim € 219 miljoen is deze heffing onze belangrijkste inkomstenbron. De opbrengst kwalificeert als algemeen dekkingsmiddel.

Opcenten worden geheven over personenauto's en motoren. Wettelijk is bepaald dat het aantal opcenten voor alle motorvoertuigen gelijk is. Eind 2018 vielen 965.000 personenauto's en 67.000 motoren onder de opcentenheffing.

Het provinciale opcententarief is een percentage dat wordt toegepast op een in de wet vastgelegde gewichtsafhankelijke hoofdsom motorrijtuigenbelasting. Tariefdifferentiatie door provincies van opcentenheffing naar bijvoorbeeld de milieubelasting van een voertuig is wettelijk uitgesloten. De wetgever heeft daarnaast bepaald dat tot en met het jaar 2020 over de categorie emissieloze auto's geen motorrijtuigenbelasting geheven wordt. In onze provincie stonden eind 2018 ruim 3.000 emissieloze motorvoertuigen geregistreerd. Dat aantal betekent voor onze provincie een inkomstenderving opcentenheffing motorrijtuigenbelasting op jaarbasis van afgerond € 1,6 miljoen.

Daarnaast heeft de wetgever bepaald dat voor personenauto's met een CO₂-uitstoot van 1 tot en met 50 gram per kilometer een half tarief aan motorrijtuigenbelasting (hoofdsom en opcenten) verschuldigd is. In onze provincie stonden eind 2018 bijna 7.200 motorvoertuigen van dit type geregistreerd. Het feit dat voor die categorie een half tarief verschuldigd is, betekent een inkomstenderving op jaarbasis van afgerond € 1,9 miljoen.

Om de administratiekosten te beperken wordt de heffing en inning van de opcenten uitgevoerd door de Belastingdienst. De Belastingdienst draagt de geïnde opcenten maandelijks af.

De hierna opgenomen tabel geeft de tarieven voor de opcentenheffing weer voor de jaren 2016 tot en met 2018.

Opcenten motorrijtuigenbelasting

	2016	2017	2018
Provincie met laagste tarief	67,9	67,9	67,9
Provincie met hoogste tarief	92,0	92,0	92,0
Maximale tarief	110,6	111,0	111,8

Tarief provincie Gelderland	88,7	89,2	89,2
-----------------------------	------	------	------

Het tarief voor onze opcentenheffing wordt, indien er sprake is van een mutatie, bij de Begroting voor het dan komende kalenderjaar door uw Staten vastgesteld.

Over het jaar 2018 is een bedrag van € 219,2 miljoen aan opcentenheffing motorrijtuigenbelasting ontvangen. Mede op basis van gegevens van de Belastingdienst is in de bijgestelde begroting rekening gehouden met een ontvangst van € 218,9 miljoen. Dit betekent dat de werkelijke ontvangst afgerond € 275.000 hoger ligt dan begroot door beperkte mutaties in aantallen motorvoertuigen en gewicht.

Grondwaterheffing

De grondwaterheffing is een belasting op het onttrekken van grondwater. De provinciale belasting wordt geheven per kubieke meter onttrokken grondwater. De heffing is bestemd voor de dekking van de kosten die verband houden met het onttrekken van grondwater. De grondwaterheffing is dus geen algemeen dekkingsmiddel. Door de middelen onder te brengen in een voorziening wordt geborgd dat de geheven middelen ook daadwerkelijk aan grondwatertaken worden besteed. Daarnaast geeft het de mogelijkheid om het tarief over de verschillende jaren gelijk te trekken. Kosten die in verband met grondwaterheffing worden gemaakt, worden vervolgens uit deze voorziening gedekt. Eind 2018 bedroeg de omvang van de voorziening € 3,5 miljoen (eind 2017: € 4,5 miljoen), zie het onderdeel jaarrekening (balans) van deze Jaarstukken.

Provinciale leges

Volgens de Legesverordening hanteren we bij de tariefopbouw het kostenveroorzakingsprincipe. Dit betekent dat alle aanvragers gezamenlijk de door ons gemaakte kosten (op begrotingsbasis) betalen van het aangevraagde product. Er is geen sprake van kruissubsidiëring, dus de tarieven van de ene sector zijn niet hoger dan de werkelijke kosten om een andere sector te subsidiëren. Wettelijk gezien mogen de totale legesopbrengsten op begrotingsbasis niet uitgaan boven de totale lasten op begrotingsbasis van de diensten waarvoor leges worden geheven.

Realisatie kostendekkendheid leges

Legesverordening	Totale lasten	Leges opbrengsten	Kosten dekkendheid
1. Wegen	145.500	134.500	92%
2. Water	45.100	21.500	48%
3. Natuurbescherming	959.800	408.200	43%

4. Zwemgelegenheden	2.300	4.000	174%
5. Ontgroningen	41.700	290.500	697%
6. Ruimtelijke Ordening	-	-	-
7. Wabo	389.400	315.300	81%
8. Luchtvaart	45.600	8.700	19%
Totaal	1.629.400	1.182.700	73%
bedragen in €			

Het BBV schrijft met ingang van 2017 voor dat de kostendekkendheid van de leges per hoofdstuk moeten worden weergegeven. De praktijk is dat de werkelijke kostendekkendheid binnen de jaarschijf erg wisselt. Verwacht wordt dat deze over meerdere jaren uitmiddelt op een kostendekkend niveau. De kostendekkendheid over alle leges bedroegen in 2017 59% en uit bovenstaande tabel blijkt dat dit verbeterd is naar 73%.

De grootste afwijking in absolute zin in 2018 zit bij Natuurbescherming. De kostendekkendheid in 2017 was 28% en is in 2018 met 43% bijna verdubbeld. Daarnaast speelt bij de legesopbrengsten dat aanvragen en facturatie niet altijd in hetzelfde jaar vallen: de aanvraag en het werk gebeurt bijvoorbeeld in 2017, maar de opbrengst volgt in 2018. Bij grote projecten (zoals ontgroningen) kunnen daar zelfs meerdere jaren tussen zitten. Door zowel de kosten als opbrengsten per hoofdstuk over meerdere jaren te monitoren zal de werkelijke kostendekkendheid zichtbaar worden.

Nazorg stortplaatsen Gelderland

Op grond van de Wet milieubeheer zijn provincies verantwoordelijk voor de eeuwig durende nazorg van stortplaatsen waar op of na 1 september 1996 afval is gestort. Om de kosten hiervan te kunnen dekken, leggen we een heffing op aan de exploitanten van de nog niet gesloten stortplaatsen. Deze heffing baseren wij op het bedrag dat nodig is om de eeuwig durende nazorg te kunnen betalen (het doelvermogen). De verkregen middelen worden rechtstreeks in het Fonds Nazorg Stortplaatsen Gelderland gestort, zie de paragraaf Verbonden partijen van deze Jaarstukken voor meer informatie. Dit fonds is een aparte rechtspersoon en heeft een openbare (meerjaren)begroting en jaarrekening. Daarin wordt onder meer ingegaan op het benodigd doelvermogen en de ontwikkeling van het tarief. Deze documenten en de hoogte van het tarief worden vastgesteld door uw Staten. Omdat de nazorgheffing wordt opgelegd door de provincie, vermelden we de heffing hier. De heffing heeft echter geen gevolgen voor de provinciale begroting.

Kwijtscheldingsbeleid

Voor de belangrijkste belasting van de provincie, de opcenten motorrijtuigenbelasting, biedt de wet geen mogelijkheid een kwijtscheldingsbeleid te voeren. Gelet op de aard van de dienstverlening is provinciaal beleid dat voor de overige provinciale belastingen ook geen kwijtschelding wordt verleend.

Lastendruk

De belastingdruk van de provincie wordt vooral veroorzaakt door de heffing van de opcenten motorrijtuigenbelasting. De jaarlijkse last voor een bezitter van een auto is weergegeven in de volgende tabel. Hierin zijn als voorbeeld voor 3 verschillende gewichtsklassen de opcenten weergegeven. Naast deze 3 genoemde klassen zijn er (per 100 kg) nog meer gewichtsklassen.

Opcentenheffing categorieën auto's

Gewichtscategorie	2016	2017	2018
951 kg tot en met 1050 kg	€ 163	€ 164	€ 164
1151 kg tot en met 1250 kg	€ 245	€ 247	€ 247
2251 kg tot en met 2350 kg	€ 706	€ 709	€ 709

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Begroting Weerstandsvermogen en risicobeheersing

In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing behandelen we de volgende onderdelen:

- het risicomanagement binnen de provincie Gelderland
- de risico's ten laste van de weerstandscapaciteit
- de belangrijkste veranderingen vergeleken met de vorige rapportage
- de beschikbare en benodigde weerstandscapaciteit
- het weerstandsvermogen van de provincie
- kengetallen.

Risicomanagement binnen de provincie Gelderland

De doelstelling van het risicomanagement binnen de provincie Gelderland is:

"De provincie voert een actief risicomanagementbeleid dat is geïntegreerd in de reguliere besluitvormingsprocessen en in de bedrijfsvoering van de provinciale organisatie en gaat hierbij uit van 'verantwoord risico nemen'."

Dit uitgangspunt voor risicomanagement is vastgelegd in de Kadernota Risicomanagement en Weerstandsvermogen (PS2017-661) die uw Staten op 13 december 2017 hebben vastgesteld.

Wij voeren 2 keer per jaar (voor de Begroting en de Jaarstukken) een risico-inventarisatie uit om de belangrijkste risico's in beeld te brengen. De geïnventariseerde risico's vormen het risicoprofiel van belangrijke of 'materiële' risico's van de provincie. Met belangrijke of 'materiële' risico's doelen we op risico's die potentieel omvangrijke financiële of bestuurlijke gevolgen hebben of niet geheel te managen of op te vangen zijn binnen het organisatieonderdeel waar ze zich voordoen. Het risicoprofiel vormt de basis voor de inschatting voor welke risico's de provincie geen specifieke financiële voorziening heeft getroffen. Deze risico's dient de provincie op te vangen met de beschikbare weerstandscapaciteit, de beschikbare middelen van de provincie om de financiële gevolgen van risico's op te vangen. Het vermogen van de provincie om de financiële gevolgen van de risico's op te vangen, die niet met een specifieke voorziening zijn ondervangen, wordt aangeduid als het weerstandsvermogen.

Om een beeld te krijgen van het weerstandsvermogen van de provincie, is het noodzakelijk om inzicht te hebben in:

- de risico's die de provincie loopt en de mogelijke financiële gevolgen van de risico's
- de wijze waarop de provincie de gevolgen opvangt
- de beschikbare middelen om de risico's op te kunnen vangen die niet met een specifieke voorziening zijn afgedekt.

Het weerstandsvermogen is dus de verhouding tussen de weerstandscapaciteit en de omvang van de risicoportefeuille die hieruit gedekt moet worden. Zoals in de Kadernota Risicomanagement en Weerstandsvermogen (PS2017-661) is vastgelegd, dient het weerstandsvermogen een ratio te hebben groter of gelijk aan 1.

Risico's ten laste van de weerstandscapaciteit

Voor de Jaarrekening 2018 is het risicoprofiel geactualiseerd. Hierbij zijn diverse risico's naar voren gekomen, waarvan een deel uiteindelijk gevolgen kan hebben voor de weerstandscapaciteit. In onderstaande tabel zijn deze risico's opgenomen, inclusief een inschatting van de kans van optreden en een mogelijk financieel gevolg.

Nr	Risico	Kans van optreden	Maximaal financieel gevolg	Invloed op weerstands- vermogen
1	Faillissement financiële instellingen waarvan de provincie obligaties heeft	5%	€35.000.000	35%
2	Terugvordering egalisatiereserve boekjaarsubsidies	50%	€2.300.000	23%
3	Datalekken vertrouwelijke of privacygevoelige informatie	10%	€5.000.000	10%
4	Gemeenschappelijke Regeling voor de herstructurering van Glas- en Tuinbouw (PHTB)	30%	€1.600.000	10%
5	Kantoorgebouw van de provincie Gelderland (Gelders Huis)	5%	€7.500.000	7%
6	Diverse potentiële claims	10%	€5.100.000	7%
7	Faillissement opdrachtnemer concessie OV	5%	€3.400.000	5%
8	Afhandeling claim Stichting Stevig	50%	€200.000	2%
9	Faillissement van zorginstellingen waarvoor de provincie garant staat	10%	€630.000	1%
10	Naleving processen BIBOB screening	10%	€500.000	1%

De risico's met betrekking tot de opbrengsten motorrijtuigenbelasting en de ontvangsten uit het Provinciefonds nemen we niet op in bovenstaande tabel. De wijzigingen in de opbrengsten worden in de Perspectiefnota en de Begroting verwerkt in de algemene middelen (structurele ruimte). Zie voor een nadere toelichting de paragraaf Verbonden partijen van Begroting 2019.

Hieronder lichten wij de risico's toe, die zijn opgenomen in bovenstaande tabel en bepalend zijn voor de benodigde weerstandscapaciteit.

1. Faillissement financiële instellingen waarvan de provincie obligaties heeft

Het beleggingsbeleid is gebaseerd op de wettelijke regelgeving ter zake, in dit geval de Wet Financiering Decentrale Overheden (FIDO). Dit is vastgelegd in het Strategisch Beleggingsplan (PS2016-401). De kans is aanwezig dat een financiële instelling, waarvan de provincie obligatie(s) in bezit heeft, failliet gaat en de waarde van de door die partij uitgegeven obligatie nihil wordt. De kans dat dit plaatsvindt is klein, doordat de provincie uitsluitend 'senior' obligaties (obligaties met extra zekerheden, bijvoorbeeld een onderpand) heeft aangekocht van triple-A of dubbele-A financiële instellingen die gevestigd zijn in triple-A landen (op het moment van aankoop). Daarnaast is een faillissement van een AAA- of AA-land nagenoeg uitgesloten. De omvang van de maximale schade wordt ook beheerst door de portefeuille te spreiden. Valutarisico's worden uitgesloten door enkel te beleggen in euro's. De inschatting van het maximale gevolg is gebaseerd op het failliet van 1 financiële instelling, waarin het maximum van 2,5% van het belegde vermogen ook daadwerkelijk is belegd en 50% van het belegd vermogen bij de betreffende bankinstelling wordt terugontvangen na het faillissement. Het hier berekende risico houdt verband met de omvang van onze portefeuille. De komende jaren neemt dit risico af, doordat steeds meer middelen onder het regime van schatkistbankieren zullen gaan vallen. In het jaar 2024 verloopt de laatste obligatie van een financiële instelling. Daarna zal dit risico vervallen.

2. Terugvordering egalisatiereserve boekjaarsubsidies

Instellingen die boekjaarsubsidies ontvangen, zijn verplicht om een egalisatiereserve aan te houden. Naar de egalisatiereserve worden de resultaten geboekt, die elk boekjaar worden gerealiseerd op de uitvoering van de gesubsidieerde activiteiten. Ook kunnen instellingen, nadat wij daarvoor toestemming hebben gegeven, bestemmingsreserves hebben gevormd met subsidiegelden. De hoogte van de onbestede subsidiegelden is gemaximeerd op 10% van de boekjaarsubsidie. Bij overschrijding van dit maximum wordt het meerdere ingevorderd. Bij beëindiging van de boekjaarsubsidie worden de onbestede subsidiegelden, die aanwezig zijn in de egalisatiereserve en de bestemmingsreserves, ingevorderd. Enkele instellingen hebben hier bezwaar en beroep tegen aangetekend. Zolang er nog geen juridisch antwoord is, bestaat daarom de kans dat de invordering van de onbestede subsidiegelden ongegrond wordt verklaard.

3. Datalekken vertrouwelijke en privacygevoelige informatie

Op basis van de Meldplicht Datalekken zijn organisaties, die privacygevoelige gegevens opslaan en/of verwerken, verplicht om een datalek bij de Autoriteit Persoonsgegevens te melden. Het begrip datalek is hierbij breed gedefinieerd. Voorbeelden van een datalek zijn onder andere een verloren USB-stick, een hacker die databestanden steelt, malware die persoonsgegevens aantast en een e-mail met privacygevoelige gegevens die verstuurd is naar een onjuiste persoon.

Het niet melden van dergelijke incidenten, het niet of onvoldoende inlichten van betrokkenen, of onvoldoende zorgvuldige beveiliging van en omgang met privacygevoelige informatie, kan naast eventuele schadeclaims van derden, ook leiden tot boetes van de toezichthouder. Vanaf mei 2018 is de Nederlandse wetgeving vervangen door Europese regelgeving. Deze stelt nog strengere eisen en kan vanaf dat moment maximale boetes opleggen tot € 20 miljoen. De

inschatting van de impact is nog lastig, omdat het onderwerp relatief nieuw is en wij (nog) niet terug kunnen vallen op praktijkervaringen. Wij hebben de nodige maatregelen en acties geïnitieerd die nodig zijn om te voldoen aan de nieuwe Europese regelgeving.

4. Gemeenschappelijke Regeling (GR) voor de herstructurering van Glas- en Tuinbouw (PHTB)

Samen met de gemeenten Zaltbommel en Maasdriel en het waterschap Rivierenland nemen we deel aan de gemeenschappelijke Regeling Projectbureau Herstructurering Tuinbouw Bommelerwaard (PHTB) voor de aan- en verkoop van gronden van glas- en tuinbouwers en de aanleg van groen en wegen. Wanneer de liquiditeit in gevaar komt, dragen wij 76% van het risico. In samenwerking met derde partijen zoeken we naar manieren om dit risico verder te spreiden en te beheersen. In november 2017 heeft het Projectbureau Herstructurering Tuinbouw Bommelerwaard besloten om voor grondtransacties voor de herstructurering te gaan samenwerken met Coalitie Herstructurering Ontwikkeling Tuinbouw (HOT, geïnitieerd door de Federatie Vruchtgroente Organisaties, Royal Flora Holland en de Rabobank). De risico's in samenhang met nieuwe grondtransacties worden daarmee voor het Projectbureau beperkt tot de eigen plankosten, en zijn dus fors gereduceerd. Nu de uitvoering van de opgave van de GR verdergaat, hebben de 4 deelnemers in het najaar 2018 besloten de samenwerking in deze constructie te gaan evalueren. Deze evaluatie zal in 2019 gaan plaatsvinden.

Zie voor dit punt ook de paragraaf Verbonden Partijen, Overzicht verbonden partijen, punt 7 en de toelichting hierop.

5. Kantoorgebouw van de provincie (Gelders Huis)

Een grote calamiteit in het Gelders Huis (bijvoorbeeld een explosie of brand) kan leiden tot (gedeeltelijk) materieel verlies en langdurig verlies van beschikbaarheid van het gebouw. Daarnaast kan het gevolgen hebben voor derden. De kans van optreden achten wij gering, gezien alle getroffen veiligheidsmaatregelen.

6. Diverse potentiële claims

Wij hebben interactie met zeer uiteenlopende derde partijen zoals bedrijven, organisaties en particulieren die zich vestigen binnen de provinciale grenzen. Daarbij zijn er risico's op claims van derden, die zich in hun belangen geschaad voelen door eventueel toedoen van de provincie. (Potentiële) claims die van belang kunnen zijn voor de weerstandscapaciteit zijn:

- nadeelcompensatie derden door het Giro-evenement
Derden die schade hebben ondervonden door de Giro 2016 kunnen tot 5 jaar na dato claimen. De compensatie bedraagt 70% van het bedrag voor de reeds bekende en sluimerende gevallen en 100% voor de nieuwe gevallen
- planschadeclaims.

Na instemming met bestemmingsplannen van gemeenten kan blijken dat de omstandigheden zodanig zijn gewijzigd, dat uitvoering volgens die plannen niet meer mogelijk of gewenst is. Via gesprekken op bestuurlijk niveau met gemeenten wordt dan geprobeerd tot een overeenstemming te komen, waarmee de inzet van het WRO-instrument proactieve of reactieve aanwijzing of het aantekenen van bezwaar niet nodig is en de gemeente haar ruimtelijk plan zodanig uitwerkt dat een schadeclaim niet aan de orde komt.

7. Faillissement opdrachtnemer concessie OV

Een concessie voor het openbaar vervoer is een pakket van lijnen en/of andere vervoersdiensten die de provincie onder bepaalde voorwaarden exclusief aan een vervoerder toekent. Bij het ontwikkelen van verschillende scenario's voor de omgang met een faillissement van een opdrachtnemer concessie OV zijn de

kosten van de gevolgen in kaart gebracht. De kans op een maximaal financieel gevolg is daarop gebaseerd. Het risico is gelijk gebleven ten opzichte van voorgaande jaren. Stabiele partijen voeren het vervoer uit en de individuele kavels zijn niet groter geworden. De gevolgschatting blijft gebaseerd op het faillissement van 1 van de partijen. Gelijktijdig (of vrijwel gelijktijdig) faillissement van meerdere partijen is vrijwel uitgesloten.

8. Financiële afhandeling van Stichting Stevig

Financiële knelpunten hebben geleid tot het opschorten van de werkzaamheden van Stichting Effectief Verkavelen in Gelderland (STEVIG). De projecten zijn/worden afgerond of overgedragen. Het risico betreft een bezwaar vanwege de afwijzing van de POP Rijnstrange, waarvoor de stichting reeds kosten heeft gemaakt.

9. Faillissement van zorginstellingen waarvoor de provincie garant staat

Wij staan begin 2019 garant voor het aflossen van geldleningen bij 3 zorginstellingen voor een totaalbedrag van € 630.000. Het bedrag aan gewaarborgde geldleningen heeft geheel betrekking op leningen die tot medio jaren tachtig zijn afgesloten ter financiering van intramurale gezondheidsvoorzieningen (zorg geboden binnen de instelling gedurende een onafgebroken periode van langer dan 24 uur). Het bedrag van deze garantieverleningen daalt als gevolg van aflossingen door de zorginstellingen. In het jaar 2024 loopt de laatste garantieverlening af. Er worden geen nieuwe garanties meer verstrekt. Overigens is nog nooit een beroep gedaan op één van deze garantstellingen.

10. Naleving processen Bibob-screening

De onderzoeken die worden uitgevoerd op grond van de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Bibob) kunnen invloed hebben op (de doorlooptijden van) de primaire processen van vergunningverlening, subsidieverlening, vastgoedtransacties en aanbesteding. Als een vergunning, subsidie, vastgoedtransactie of aanbesteding op grond van de uitkomsten van een Bibob-onderzoek niet wordt gegund (verleend, et cetera), dan bestaat het risico dat dit besluit door de rechter wordt vernietigd. Een schadeclaim van de gedupeerde partij is dan een mogelijke consequentie. Daarnaast bestaat een risico dat er geen Bibob-onderzoek heeft plaats gevonden bij een partij die in opspraak is geraakt. Imagoschade is dan mogelijk aan de orde.

Belangrijkste veranderingen vergeleken met de vorige rapportage

Ten opzichte van de vorige rapportage hebben zich geen noemenswaardige veranderingen voorgedaan in de inventarisatie van risico's die van invloed kunnen zijn op de weerstandscapaciteit.

Beschikbare en benodigde weerstandscapaciteit

Voor het bepalen van het weerstandsvermogen beginnen wij met het vaststellen van de beschikbare weerstandscapaciteit binnen de organisatie. Zoals eerder aangegeven is het van belang dat financiële middelen beschikbaar zijn voor het direct kunnen dekken van de risico's. In het algemeen hanteert men daarvoor de volgende posten:

- buffer Algemene Reserve
- eventueel exploitatieoverschot
- post Onvoorzien in Algemene dekkingsmiddelen
- overige begrotingsposten met ruimte.

Bij onze organisatie zijn er maar twee van belang, zie onderstaande tabel.

Direct beschikbare weerstandscapaciteit

Weerstandscapaciteit in	Direct beschikbaar
Algemene reserve	8.220.902
Onvoorzijene uitgaven	50.000
Totaal direct beschikbare weerstandscapaciteit	8.270.902
bedragen in €	

Middelen die hiervoor niet in aanmerking komen zijn bijvoorbeeld:

- het stamkapitaal

Besloten is dat dit in stand blijft en de behaalde rendementen over het stamkapitaal worden geïnvesteerd in Gelderland. Om deze reden worden het stamkapitaal en rendementen daarop niet beschouwd als beschikbare weerstandscapaciteit

- de resterende belastingcapaciteit.

In het coalitieakkoord 2011-2015 Uitdagend Gelderland is besloten dat, op inflatiecorrectie na, geen verhoging plaatsvindt van de motorrijtuigenbelasting. Deze lijn is in de jaren na 2015 ongewijzigd voortgezet.

De weerstandscapaciteit is bedoeld om de financiële gevolgen van risico's op te vangen en de doelrealisatie van de provincie daarbij zoveel mogelijk te beschermen. Voor veel risico's heeft de provincie een financiële voorziening, zoals:

- een gereserveerde post en/of reserve binnen projecten en/of kerntaken
- andere posten waarmee binnen een project of kerntaak geschoven kan worden
- een voorziening (gevormd om een specifiek risico af te dekken)
- een aanwezige verzekering.

Er kunnen zich ook risico's voordoen waarvoor geen specifieke financiële voorziening is getroffen. Deze risico's komen ten laste van het eigen vermogen en

zijn bepalend voor de nodige weerstandscapaciteit.

Op basis van de risico's die mogelijk ten laste van de weerstandscapaciteit komen, is hieronder een tabel met de uitkomsten van een simulatie opgenomen. In deze tabel is bij verschillende zekerheidsniveaus de benodigde weerstandscapaciteit gegeven.

Bedragen benodigde weerstandscapaciteit bij verschillende zekerheidspercentages

Zekerheidspercentage	Benodigde weerstandscapaciteit
10%	95.000
25%	275.000
50%	1.300.000
75%	2.600.000
80%	3.100.000
90%	5.000.000
95%	8.000.000
bedragen in €	

Deze tabel laat zien dat de benodigde weerstandscapaciteit na 90% zekerheid relatief snel stijgt. De keuze voor het zekerheidsniveau is een beleidskeuze van de organisatie. Wij hanteren als bestendige gedragslijn een zekerheidsniveau van 90%.

Deze uitkomsten tonen aan dat bij een zekerheidspercentage van 90% de provincie een weerstandscapaciteit nodig heeft van € 5.000.000. Dit bedrag is statistisch gezien afdoende om 9 van de 10 jaar de risico's die onder de weerstandscapaciteit vallen, te financieren. Eens per 10 jaar zullen er, statistisch gezien, onvoldoende middelen beschikbaar zijn binnen de weerstandscapaciteit. In dat geval moeten aanvullende middelen gezocht worden om de schadelast te dragen.

Wij maken geen onderscheid tussen incidentele en structurele risico's. De argumentatie hiervoor is dat de langetermijnvloed van structurele risico's (bijvoorbeeld komende 3 of 5 jaar) na het eerste jaar binnen de begroting opgevangen moet worden. Hiermee hebben zowel incidentele als structurele risico's alleen invloed op de benodigde weerstandscapaciteit in het eerste jaar (het jaar waarin de gebeurtenis met het financiële gevolg zich heeft voorgedaan).

Bij de actualisatie van het algehele risicoprofiel zijn de risico's meegenomen die mogelijk ten laste komen van de weerstandscapaciteit. Voor deze risico's is een inschatting gemaakt van de kans van optreden en het mogelijke maximale financiële gevolg van het risico. We maken gebruik van een kansberekeningsmethode waarmee een onderbouwde inschatting wordt gemaakt van de impact van de risico's ten behoeve van de benodigde weerstandscapaciteit. Hierbij wordt rekening gehouden met het feit dat niet alle risico's gelijktijdig optreden en dat zij niet altijd voor de maximale schadelast zorgen.

Weerstandsvermogen van de provincie

Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de beschikbare financiële middelen (beschikbare weerstandscapaciteit) en de omvang van de niet op andere wijze ondervangen risico's (benodigde weerstandscapaciteit).

Eind 2018 was de situatie als volgt:

- totaal (direct) beschikbare weerstandscapaciteit: € 8.270.902
- totaal (direct) benodigde weerstandscapaciteit (90%): € 5.000.000
- het weerstandsvermogen van de provincie, uitgedrukt in een ratio: $\text{€ } 8.270.902 \div \text{€ } 5.000.000 = 1,65$

De berekende ratio betekent dat bij een juiste inschatting van de financiële gevolgen van de risico's, de uitvoering van het beleid (going concern) financieel gezien geen gevaar loopt. Een hogere ratio betekent dat meer middelen worden geblokkeerd, dan voor de dekking van risico's noodzakelijk is. In de Kadernota Risicomanagement en Weerstandsvermogen (PS2017-661) is daarom bepaald dat bij een ratio hoger dan 1 middelen kunnen vrijvallen. Deze vrijval zal worden betrokken bij de integrale afweging in het kader van de Perspectiefnota. Bovendien bepaalt de Kadernota dat bij een ratio lager dan 1 bij de Jaarstukken, aanvullende middelen worden aangewezen om de ratio weer op 1 te brengen.

Kengetallen

De provincies hebben de verplichting om in de paragraaf Weerstandsvermogen een aantal kengetallen op te nemen met betrekking tot de financiële positie. Hieronder zijn deze kengetallen in tabelvorm opgenomen en toegelicht.

Kengetallen financiële positie

Kengetal	Rekening 2017	Begroting 2019	Rekening 2018
Netto schuldquote	-/-561%	-/-648%	-/-618%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-/-206%	-/-236%	-/-230%
Solvabiliteit	95%	95%	95%
Grondexploitatie	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Structurele exploitatieruimte	4,7%	-/-0,3%	-/-0,8%
Aantal opcenten t.o.v. landelijk gemiddelde in jaar er voor	111%	110%	111%

Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rente en de aflossingen op de exploitatie. Omdat de schulden zeer gering zijn en we daarnaast over veel eigen financieringsmiddelen beschikken, leidt de berekening tot een negatief kengetal. Dit betekent dat rente en aflossing van de schulden onze exploitatie niet noemenswaardig belasten.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te krijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. (zie artikel 36 lid b en c, van het BBV). De afwijking met het vorige kengetal laat zien dat een substantieel bedrag is doorgeleend.

Solvabiliteit

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de provincie in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan: het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van een provincie bestaat volgens artikel 42 BBV uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten. Gelet op de omvang van het eigen vermogen zijn wij ruimschoots in staat aan onze financiële verplichtingen te voldoen.

Kengetal grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van decentrale overheden. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. Aangezien wij geen grond exploiteren voor de bouw van onroerende zaken kunnen voor dit onderdeel geen kengetallen worden opgenomen.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de Begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele baten en lasten. Voorbeelden van structurele baten zijn de algemene uitkering (Provinciefonds) en eigen belastinginkomsten. Bij structurele lasten zijn dat bijvoorbeeld de personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen. Zie ook de toelichting in de grondslagen van het onderdeel Jaarrekening. De Provinciewet bepaalt dat uw Staten er voor moeten zorgen dat de Begroting structureel en reël in evenwicht is. Hiervan kan worden afgeweken als aannemelijk is dat het structureel en reël evenwicht in de Begroting in de eerstvolgende jaren tot stand zal worden gebracht.

Aantal opcenten ten opzichte van landelijk gemiddelde in jaar ervoor

Een provincie heeft de mogelijkheid om het aantal opcenten te verhogen tot het maximaal aantal te heffen opcenten zoals dat door het Rijk wordt bepaald. Geen van de provincies maakt gebruik van dit maximale tarief. De ruimte die provincies hebben, wordt vaak gerelateerd aan de tarieven, die andere provincies hanteren. De belastingcapaciteit van provincies wordt daarom berekend door het aantal opcenten in jaar t te vergelijken met het gemiddelde van het aantal opcenten van alle provincies in jaar t-1 en uit te drukken in een percentage. Het (ongewogen) landelijk gemiddelde van het aantal opcenten in 2018 bedroeg 80,6. Het gemiddelde voor de jaren 2016 en 2017 bedroeg respectievelijk 80,4 en 80,5.

Oordeel financiële positie op basis van alle kengetallen

De financiële positie is op basis van deze kengetallen als robuust aan te merken. De kengetallen maken duidelijk, dat zowel aan de lopende als toekomstige verplichtingen ruimschoots kan worden voldaan. Van belang voor dit oordeel is dat de structurele lasten op termijn gedekt worden door structurele baten, waarbij de omvang van het beschikbare eigen vermogen nadrukkelijk een rol speelt.

Onderhoud kapitaalgoederen

Begroting Onderhoud kapitaalgoederen

De paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen is 1 van de verplichte paragrafen in de Jaarstukken. Deze paragraaf moet volgens het BBV tenminste ingaan op het onderhoud van de volgende kapitaalgoederen:

- a) wegen
- b) riolering
- c) water
- d) groen
- e) gebouwen.

Omdat de provincie Gelderland geen rioleringswerken in eigendom of in onderhoud heeft, ontbreekt dit onderwerp in deze paragraaf. Op het onderhoud van de overige kapitaalgoederen wordt hieronder ingegaan.

Onderhoud van wegen en andere infrastructurele werken

Algemeen

De provincie Gelderland beheert en onderhoudt ruim 1.150 kilometer provinciale wegen, 1.110 kilometer fietspaden en 165 kilometer parallelwegen (hierna noemen we deze samen 'wegen'). Dit deels zeer intensief gebruikte infrastructuurnetwerk vormt een belangrijke schakel in het hele wegennet van de provincie. Ook vormt het de verbinding met de omliggende provincies en met Duitsland. Deze wegen worden dagelijks gebruikt voor woon-werkverkeer, recreatieverkeer, goederenvervoer en hulpdiensten. Ze hebben daardoor een grote maatschappelijke waarde. Om deze waarde nu en in de toekomst te borgen, is het nodig dat wij onze wegen op een verantwoorde en duurzame wijze beheren en onderhouden.

Beleidskader

In de Nota Infrastructurele kapitaalgoederen (PS2016-600) zijn de financiële en inhoudelijke kwalitatieve kaders voor het beheer van de Gelderse provinciale wegen uitgewerkt. Het kwalitatieve kader 'sober en doelmatig' voor provinciale wegen met het hierop gebaseerde onderhoudsplan en bijbehorende kosten, zijn via de nota in 2016 door uw Staten vastgesteld. Vanaf 2018 zijn de structureel beschikbare middelen voor het beheer en onderhoud van de provinciale wegen via de Midterm review (PS2017-272) in overeenstemming gebracht met de benodigde kosten. Het onderhoudsplan in de nota geldt voor de periode 2017–2020 en wordt jaarlijks geactualiseerd. Het onderhoud van wegen met bijbehorende ramingen 2018 is gebaseerd

op beleidskader, zoals is vastgesteld in de nota.

Met de nota voldoen we aan de richtlijnen van onze toezichthouder, de minister van Binnenlandse Zaken, ten aanzien van de verantwoording van het onderhoud van kapitaalgoederen.

Duurzaamheid

Duurzaam Grond-, Weg- en Waterbouw is een landelijke organisatie waarin overheden, marktpartijen en kennisinstellingen samenwerken en kennisdelen. Provincie Gelderland is hierbij aangesloten. In 2017 is de Green Deal Duurzaam Grond-, Weg- en Waterbouw (Green Deal Duurzaam GWW) opgesteld en mede door de provincie ondertekend en bekrachtigd met een collegebesluit. De Green Deal GWW heeft als ambitie om duurzaamheid in 2020 een integraal onderdeel te laten zijn van spoor-, grond-, water- en wegenbouwprojecten. Daarvoor is een werkwijze met bijbehorende instrumenten uitgewerkt. Provincie Gelderland heeft deze Aanpak Duurzaam GWW als standaard opgenomen in het werk- en beleidskader en uitgewerkt in het Gelderse Ambitiweb.

Duurzaamheid en het bijbehorend kader zijn nu integraal onderdeel van de programmering en realisatie van werkzaamheden aan provinciale wegen.

Kwaliteitskader

Het uitgangspunt voor het huidige kwaliteitsniveau voor het beheer en onderhoud is 'sober en doelmatig'. Voor de toekomst is in de nota Infrastructurele Kapitaalgoederen dit kwaliteitsniveau ook de basis voor het wegbeheer. Met dit kwaliteitsniveau wordt voldaan aan de minimale landelijke technische richtlijnen, het wettelijk minimum voor wegbeheer en komt er geen achterstallig onderhoud voor. Door voorkoming van achterstallig onderhoud vermijden we onnodige extra kosten, borgen we de veiligheid voor de weggebruiker en de omgeving, en borgen we de beschikbaarheid van onze wegen.

Het niveau 'sober en doelmatig' geldt voor de onderhoudstoestand van het hele wegennet en de bijbehorende beheeractiviteiten. De onderhoudstoestand heeft betrekking op wegverhardingen, civieltechnische kunstwerken, groen, elektrotechnische installaties en wegelementen (verhardingen en kunstwerken). De bijbehorende beheeractiviteiten betreffen assetgebruik, bedrijfsvoering, strategie en informatievoorziening.

De provincie Gelderland baseert zich bij het vaststellen van de technische kwaliteit van de wegen en de daartoe behorende infrastructurele objecten op de landelijke norm NEN 2767 Condiitiemeting. Hierin worden de volgende conditiescores gehanteerd:

1. uitstekende conditie, incidenteel geringe gebreken
2. goede conditie, incidenteel beginnende veroudering
3. redelijke conditie, plaatselijk zichtbare veroudering, functievervulling niet in gevaar
4. matige conditie, functievervulling incidenteel in gevaar
5. slechte conditie, de veroudering is onomkeerbaar
6. zeer slechte conditie, technisch rijp voor sloop.

Om aan het kwaliteitskader 'sober en doelmatig' te voldoen is een score 6 niet toegestaan. De norm voor de kwaliteit is de score 4; onderhoudsmaatregelen moeten na het bereiken van deze score binnen twee jaar worden uitgevoerd. Voor de presentatie van de technische kwaliteit gebruiken we de indeling 'goed' (NEN-score 1 en 2), 'matig' (NEN-score 3 en 4) en 'slecht' (NEN-score 5 en 6), waarbij de laatste niet voor mag komen. Omdat de ouderdom per weg verschillend is, zal de kwaliteit per weg ook verschillen. De achteruitgang van de kwaliteit gaat niet altijd gelijkmatig

over de gehele weglengte. Hierdoor kunnen verschillende kwaliteitsniveaus voorkomen op 1 weg. Voor het niveau 'sober en doelmatig' is de volgende verdeling van toepassing:

Kwaliteitsniveau	Verhardingen + kunstwerken
Goed	78-95 %
Matig	2-15 %
Slecht	4-7 %

Beheer

Het beheer en onderhoud van provinciale wegen vormt onderdeel van kerntaak 4 Regionale bereikbaarheid en regionaal openbaar vervoer. De grondslag voor de programmering van de onderhoudsactiviteiten is de hiervoor genoemde Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen. Dit doen we door planmatig beheertaken uit te voeren. Hierin onderscheiden we:

- instandhouding (grootschalig onderhoud aan ons wegennet)
- (dagelijks) beheer en klein onderhoud aan ons wegennet.

Instandhouding

Door de invoering van assetmanagement worden de grotere onderhoudswerkzaamheden aan het wegennet sinds 2010 zoveel mogelijk integraal met andere wegwerkzaamheden uitgevoerd. Dit gebeurt via Trajectprogrammering. Hiermee wordt overlast voor de weggebruiker en omgeving beperkt en de efficiëntie vergroot. De geprogrammeerde onderhoudsactiviteiten worden verwoord in de Meerjaren Investerings-Agenda Mobiliteit (MIAM) en in Kerntaak 4 Regionale bereikbaarheid en regionaal openbaar vervoer, plandoel In stand houden en verbeteren van de kwaliteit van het (fysieke) netwerk.

Dagelijks beheer en klein onderhoud

Het dagelijks en klein onderhoud dient om de veiligheid en beschikbaarheid van de wegen optimaal te houden. Deze onderhoudsactiviteiten, zoals het maaien van bermen en het onderhouden van wegelementen, worden jaarlijks vastgesteld en uitgevoerd. Onder de beheeractiviteiten vallen de inspecties van het provinciale wegenareaal voor de veiligheid van de weggebruiker en de programmering van het onderhoud aan onze kapitaalgoederen. Overige bijbehorende werkzaamheden en taken als incidentmanagement, gladheidsbestrijding en verkeersmanagement, vallen hier ook onder. Ook deze onderhoudsactiviteiten zijn opgenomen in het MIAM.

Wat hebben we gerealiseerd?

Kwaliteit

Het vastgestelde kwaliteitsniveau van de provinciale wegen in Gelderland is 'sober en doelmatig'. Het uitgangspunt bij de programmering van onderhoud

aan de provinciale wegen is dat de kwalitatieve ondergrens ('sober en doelmatig') niet wordt overschreden, waardoor goed en veilig gebruik van de wegeninfrastructuur is geborgd en de onderhoudsmaatregel het meest efficiënt is. Hierbij zijn het wettelijk kader en de landelijke richtlijnen (CROW) van toepassing. De kwaliteit van de provinciale wegen in Gelderland is in 2018:

Kwaliteitsniveau	Verhardingen + kunstwerken
Goed	89 %
Matig	6 %
Slecht	5 %

Ten opzichte van 2017 is het aandeel 'Slecht' gedaald met 1 %. De kwaliteitsverdeling valt binnen de vastgestelde bandbreedte voor het kwaliteitsniveau 'sober en doelmatig'.

Programma

In 2018 is volgens de trajectprogrammering groot onderhoud uitgevoerd op 16 trajecten. 7 van de 16 trajecten waren in 2018 geprogrammeerd. 9 van de 16 trajecten waren in 2017 geprogrammeerd, maar konden door een onvoorzien lange voorbereidingstijd of door procedures niet in dat jaar worden gerealiseerd. Op de trajecten hebben we onderhoud verricht aan onder andere:

	Geprogrammeerd	Gerealiseerd	In voorbereiding
Rijbaan (kilometer)	68 (2018) + 55 (een eerder jaar)	77	46
Civieltechnische kunstwerken (aantal)	50 (2018) + 11 (een eerder jaar)	42	19
Verkeersregelinstallaties (aantal)	6 (2018) + 6 (een eerder jaar)	9	3

Daarnaast is er voor 2018 dagelijks beheer en klein onderhoud geprogrammeerd. Dit is geheel volgens plan gerealiseerd.

Financiële verantwoording

In de Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen zijn de benodigde kosten voor het wegbeheer in meerjarig perspectief opgenomen. Dit overzicht is op basis van de werkelijk gemaakte kosten in 2018 geactualiseerd en hieronder weergegeven.

Financiële verantwoording Beheer & Onderhoud 2018

	2018
--	------

Instandhouding (groot onderhoud)	23.597
Dagelijks beheer en klein onderhoud	21.570
Totaal	45.167
bedragen x € 1.000	

Onderhoud van dijken en watergangen

Het beheer en onderhoud van dijken en watergangen is een verantwoordelijkheid van de waterschappen. De waterschappen dekken deze lasten zelf. Het vaarwegbeheer op de Linge en de Oude IJssel is wel een taak van de provincie voor zover het beroepsscheepvaart betreft. Het beheer is door een verordening opgedragen aan 2 waterschappen en de gemaakte kosten worden door de provincie vergoed. De taken van de provincie met betrekking tot het beheer en onderhoud van watergangen voor de beroepsscheepvaart, zijn in deze Jaarstukken opgenomen in de kerntaak 1 Duurzame ruimtelijke ontwikkeling en waterbeheer.

Onderhoud van groen

Groen langs wegen

In de groenvoorziening langs provinciale wegen worden onderscheiden: bomen, beplantingen, bermen en bermsloten. Het onderhoud hiervan maakt integraal onderdeel uit van het onderhoud van wegen.

Overig groen

Voor het beheer van provinciale bezittingen binnen het Gelders Natuur Netwerk (GNN) heeft de provincie afspraken gemaakt met derden. Een deel van de nog niet ingerichte gronden, die liggen binnen het GNN, zijn uitgegeven aan agrariërs met een 1-jarig pachtcontract met beperkingen, zoals niet bemesten en late maaidatum. Dit is in afwachting van de start van de uitvoering van de natuurinrichting op die gronden. Andere niet ingerichte gronden binnen het GNN zijn voor langere duur, tot maximaal 5 jaar, in pacht uitgegeven aan biologische boeren. Dit gaat om gronden waarvoor de natuurinrichting pas na een aantal jaar van start gaat.

De provinciale natuurgronden zijn in beheer gegeven aan aangrenzende eigenaren of beheerders, dan wel een aannemersbedrijf. Zij beheren de gronden volgens de natuurdoelstellingen van ons natuurbeheerplan. Voor de als natuur ingerichte gronden die binnen het GNN liggen, heeft in 2018 een check plaatsgevonden of de natuurdoelstelling vaststaat en of ze conform het gewenste natuurdoeltype beheerd worden. Het natuurdoeltype en het beheer zijn hierdoor beter op elkaar afgestemd.

Onderhoud van provinciale gebouwen

Complex Huis der Provincie, Arnhem

Het onderhoud van het complex Huis der Provincie, het monumentale deel, de Sabelspoort, het nieuwbouw deel, parkeergarage Prinsenhof en het buitenterrein, maakt onderdeel uit van een 20 jarige DBMO overeenkomst. Voor het onderhoud en de gecontracteerde diensten betaalt de provincie jaarlijks een beschikbaarheidsvergoeding. Deze vergoeding is gebaseerd op prestatieafspraken, waarbij voor het onderhoud is ingezet op conditieniveau 3 = voldoende (van de 6-puntsschaal: 1 = uitstekend en 6 = zeer slecht, conform de NEN 2767, zie ook eerder in deze paragraaf).

Na de ingebruikname van dit complex in 2017, waarbij ook de exploitatie is gestart, heeft 2018 vooral in het teken gestaan van het inregelen van het contract en het vormgeven van de samenwerking.

Het onderhoud en de gecontracteerde diensten maken deel uit van het begrotingsonderdeel Mens & middelen.

Prinsenhof A, Arnhem

In 2018 is nog geen besluit genomen over de herbestemming (verkoop of sloop) van Prinsenhof A. De gesprekken hierover met het Rijksvastgoedbedrijf (eigenaar voormalig Gelders Archief) lopen nog en worden voortgezet. In afwachting van het besluit wordt op het pand leegstandsbeheer (antikraak) uitgevoerd.

Het leegstandsbeheer maakt onderdeel uit van het begrotingsonderdeel Mens & middelen.

Markt 23, Arnhem

Het pand Markt 23 te Arnhem is eind 2018 verkocht. Dit pand werd verhuurd aan de Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA). Onderdeel van de verkoop was ook een nieuw huurcontract met de ODRA voor de periode tot 1 januari 2021 met een verlengingsoptie van 2 maal een jaar.

Districtskantoren en steunpunten

Voor de (bedrijfs)huisvesting voor het wegenbeheer, de districtskantoren en steunpunten, is in 2018 het reguliere onderhoud uitgevoerd. Daarnaast zijn de eerste verbeteringen in het kader van de duurzaamheid gerealiseerd: het aanbrengen van led verlichting bij 4 steunpunten.

Het onderhoud maakt onderdeel uit van de kerntaak 4 Regionale bereikbaarheid en regionaal openbaar vervoer.

Museum Kam, Nijmegen

Voor het monumentale pand Museum Kam in Nijmegen, in 1987 in eigendom overgedragen gekregen van de Nederlandse staat, zijn in 2018 de voorbereidingen gestart voor een grondige restauratie en renovatie. In 2019 zal het werk, waarvoor een investeringskrediet beschikbaar is, worden aanbesteed waarna de realisatie kan starten.

Het reguliere onderhoud van dit pand maakt onderdeel uit van de kerntaak 6 Cultuur en erfgoed.

Duurzaamheid

In 2018 is het provinciaal klimaatplan opgeleverd. Met het thema Gebouwen heeft dit plan ook volop aandacht voor de kapitaalgoederen. Het onderhoud zal de komende jaren meer en meer een duurzaamheidskader krijgen om bij te dragen aan de CO₂- en energiereductie en de gasafkoppeling van de gebouwen. De noodzakelijke investeringen zullen zoveel mogelijk op het reguliere onderhoud worden afgestemd, zodat desinvesteringen worden voorkomen.

Financiering

Begroting Financiering

Deze paragraaf gaat over het beheer van onze financiële middelen en over de vraag hoe we regelen dat we voldoende liquide middelen hebben om aan onze betalingsverplichtingen te voldoen. Onder financiering vallen alle activiteiten gericht op het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het houden van toezicht op de financiële vermogenswaarden, de financiële stromen, de financiële posities en de daaraan verbonden risico's.

Het eind 2013 wettelijk ingevoerde 'verplicht schatkistbankieren', houdt in dat we al onze liquide middelen aanhouden bij het ministerie van Financiën in de vorm van een rekening-courant. Daarnaast kunnen we schatkistdeposito's plaatsen bij het ministerie en leningen verstrekken aan decentrale medeoverheden.

Per 31 december 2018 kent het provinciale vermogen de volgende samenstelling:

Overzicht Vermogensbeheer - Treasury per 31 december 2018

	Vermogensbeheer	Treasury	Totaal
Obligatieportefeuille (nominaal)	1.326,1		1.326,1
Lening BNG	250,0		250,0
Hybride kapitaalleningen BNG	198,7		198,7
Deposito's schatkistbankieren	682,8		682,8
Leningen aan decentrale overheden	45,0		45,0
Rekening courant schatkistbankieren/BNG	546,8	1.090,9	1.637,7
Subtotaal	3.049,4	1.090,9	4.140,3
Agio/disagio	19,5		19,5
Nog te ontvangen Vitens lening	5,2		5,2
Totaal	3.074,1	1.090,9	4.165,0
bedragen x € 1 miljoen			

Vermogensbeheer

Op het gebied van vermogensbeheer voeren we een solide beleid. We handelen defensief en risicomijdend. De uitvoering van het vermogensbeheer wordt in grote mate bepaald door de vastgestelde wet- en regelgeving zoals de Provinciewet, de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido), ministeriële regelingen zoals de Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo), de Regeling Schatkistbankieren en het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Daarnaast zorgen de Financiële Verordening Gelderland en het Strategisch Beleggingsplan 2016 voor de nodige inkadering. De middelen uit vermogensbeheer zijn ondergebracht in de Reserve Stamkapitaal.

Samenstelling provinciaal stamkapitaal per 31 december 2018

	31 december 2018
Ontvangsten uit verkoop aandelen NUON periode 2009 - 2015	4.428,3
Achtergestelde lening Vitens	25,9
Af: Uitnamen coalitieakkoord 2010 - 2014 + Robuuste investeringsimpuls	-848,7
Af: Uitnamen coalitieakkoord 2015 - 2019	-300,0
Af: versnelde afschrijving activa	-231,4
Totaal provinciaal stamkapitaal	3.074,1
bedragen x € 1 miljoen	

Ontwikkelingen beleggingsportefeuille in 2018

De provinciale beleggingsportefeuille bestaat uit obligaties van Europese landen en banken met de hoogste kredietwaardigheid. Bij aankoop moeten alle

obligaties en uitgevende partijen voldoen aan een minimale AA-rating van 2 van de 3 vooraanstaande kredietbeoordelaars. In de loop van 2018 zijn de ratings voor een aantal financiële instellingen in positieve zin bijgesteld. De algehele situatie van de beleggingsportefeuille is in 2018 verder verbeterd. In 2018 is voor € 146,5 miljoen aan obligatieleningen vrijgevallen. Deze middelen vallen vervolgens onder het regiem van schatkistbankieren. Vanwege de lage rentestanden zijn er in 2018 geen nieuwe schatkistdeposito's afgesloten. Wel zijn er leningen aan decentrale overheden verstrekt voor een bedrag van € 45 miljoen.

Marktwaaarde en nominale waarde van de beleggingsportefeuille

De marktwaaarde van de beleggingsportefeuille, te weten de obligatieportefeuille (inclusief hybride kapitaalleningen BNG) van € 1.757,9 miljoen, de onderhandse lening aan BNG van € 250 miljoen, de geplaatste Schatkistdeposito's/rekening courant van € 1.229,6 miljoen en de verstrekte leningen aan decentrale overheden van € 45 miljoen, bedraagt per 31 december 2018 in totaal circa € 3.282,5 miljoen. De marktwaaarde is hoger dan de nominale waarde omdat de rente tijdens de looptijd van de portefeuille is gedaald. De marktwaaarde wordt op basis van dagkoersen bepaald en fluctueert met de actuele rentestand. Indien de rente daalt, zal de marktwaaarde van de portefeuille toenemen. Omgekeerd zal bij een stijgende rente de waarde van de portefeuille dalen. De marktwaaarde is de waarde die men krijgt bij verkoop van een obligatie op een bepaalde dag. Gelet op ons buy-and-holdbeleid wordt de beleggingsportefeuille in principe niet verkocht en is de marktwaaarde van een beperkte relevantie.

De nominale waarde van de beleggingsportefeuille wordt bepaald door de aflossingsbedragen van de obligaties. De aflossing van een obligatie vindt plaats na afloop van de betreffende looptijd. De nominale waarde van de beleggingsportefeuille, alsmede de hierboven genoemde leningen aan de BNG, de geplaatste Schatkistdeposito's/rekening courant en de leningen aan decentrale overheden, bedraagt per 31 december 2018 in totaal € 3.049 miljoen. De marktwaaarde van de huidige portefeuille is hoger dan de nominale waarde. Het verschil van circa € 230 miljoen zit dus volledig in de beleggingsportefeuille.

Rendement op beleggingsportefeuille

De rente-inkomsten uit vermogensbeheer over het jaar 2018 zijn verkregen uit de beleggingsportefeuille en schatkistbankieren. Het nettoresultaat is als volgt:

Inkomsten vermogensbeheer

Couponrente 2018	70,35
Rente op schatkistdeposito's	13,05
Rente op leningen aan decentrale overheden	0,10

Af: afschrijving saldo agio/disagio	-4,68
Subtotaal	78,82
Rente 10 jarige lening ad € 250 miljoen	10,33
Netto rente opbrengst uit vermogensbeheer	89,15
bedragen x € 1 miljoen	

Voor de bepaling van het nettorendement wordt op de ontvangen couponrente op obligaties, de rente op schatkistdeposito's en de rente op leningen aan decentrale overheden, de afschrijving agio/disagio in mindering gebracht. Per saldo resteert een netto resultaat over het jaar 2018 van € 78,82 miljoen op de beleggingsportefeuille. Samen met de behaalde rente op de onderhandse lening van € 250 miljoen aan de BNG, komen de totale netto rente-inkomsten uit vermogensbeheer op € 89,15 miljoen. Ten opzichte van het belegd vermogen uit vermogensbeheer van € 3.074,1 miljoen is dit een resultaat van 2,90%. Het rendement over het totaal vermogen (vermogensbeheer + treasury) bedraagt 2,14%. Naar verwachting zal het rendement in de komende periode vanwege het schatkistbankieren in combinatie met de huidige lage rentestand lager uitvallen.

Agio is het bedrag dat op basis van de netto contante waarde extra voor een obligatie wordt betaald indien de rentevergoeding van de betreffende obligatie hoger is dan de vigerende marktrente. Disagio is het bedrag dat op basis van de netto contante waarde minder voor een obligatie wordt betaald indien de rentevergoeding van betreffende obligatie lager is dan de vigerende marktrente.

Het saldo van agio en disagio wordt conform het BBV afgeschreven over de resterende looptijd.

Renteschema

Renteschema conform BBV

Berekening rente-resultaat			bedrag
a	De externe rentelasten over de korte en lange financiering		0,17
b	De externe rentebaten (incl. afschrijving Agio/disagio)	-/-	<u>89,82</u>
	Saldo rentelasten en rentebaten		-89,65
c1	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-/-	0
c2	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/-	0,17
c3	De rentebaten van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is	+/+	<u>0</u>

	aangetrokken (= projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend			
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente			-0,17
d1	Rente over eigen vermogen	+ / +	0	
d2	Rente over voorzieningen	+ / +	0	
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente			-89,82
e	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	- / -		0
f	Rente-resultaat op het taakveld Treasury			-89,82
bedragen x € 1 miljoen				

Provinciale liquiditeiten (treasury)

Het tijdstip waarop daadwerkelijk betalingen plaatsvinden, ligt meestal enige tijd na het tijdstip waarop de middelen in de begroting beschikbaar zijn gesteld. Dit komt onder meer doordat we te maken hebben met (langdurige) procedures, afspraken met andere partijen en acties van derden waarop we slechts beperkt invloed hebben. Voor grote wegenbouwprojecten moeten bijvoorbeeld voor de start middelen beschikbaar zijn gesteld, maar volgt de besteding (betaalmoment) op een later tijdstip. Deze middelen kunnen meestal niet langjarig worden weggezet en vallen daarmee onder treasury. Eind 2018 zijn de totale treasury-gelden van € 1.090,9 miljoen beschikbaar op rekening-courant schatkistbankieren bij het ministerie van Financiën. Gezien de huidige lage rentestand bedraagt de rekening-courantrente bij de Nederlandse Staat 0%.

Verantwoorden drempelbedrag schatkistbankieren

In het kader van het schatkistbankieren is het toegestaan om een beperkte geldvoorraad buiten de schatkist te houden om aan de betalingsverplichtingen te kunnen voldoen. De berekening van deze drempelwaarde geven we in onderstaande tabel die we verplicht opnemen in de Jaarstukken.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren

Verslagjaar 2018		
(1)	Drempelbedrag verslagjaar	4.111

		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfers op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	297	1.160	319	367
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	3.814	2.951	3.792	3.744
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag					
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar (primair)				680.576
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen				500.000
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat				180.576
(1) = (4b) * 0,0075 + (4c) * 0,002 met een minimum van € 250.000	Drempelbedrag verslagjaar				4.111

(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	26.775	105.534	29.383	33.808
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	297	1.160	319	367
bedragen x € 1.000					

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is een norm die door het Rijk is ingesteld om te voorkomen dat lagere overheden te veel risico nemen door financieringsbehoefte met kortlopende middelen af te dekken. In de Uitvoeringsregeling Financiering decentrale overheden (ministeriële regeling) is de kasgeldlimiet voor 2018 vastgesteld op 7% van de primaire begroting. Daarmee is onze kasgeldlimiet 7% van het begrotingstotaal van € 680,5 miljoen, zijnde € 47,64 miljoen. Per kwartaal wordt getoetst of deze norm wordt overschreden. In 2018 hebben we geen kortlopende leningen opgenomen. Er is daarom geen sprake geweest van overschrijding van deze norm.

In het kader van de wijziging in de Wet Ruddo zouden we de overzichten van de kasgeldlimiet per kwartaal moeten presenteren. Maar aangezien we in 2018 geen kortlopende leningen hebben opgenomen, geven deze overzichten geen nader inzicht. We hebben ze dan ook niet opgenomen.

Rente-risiconorm

De rente-risiconorm heeft betrekking op de spreiding van de vaste schuld waarmee de financiële gevolgen van eventuele sterke renteschommelingen (bij herfinanciering) worden afgevlakt. De rente-risiconorm is door de minister van Financiën vastgesteld op 20% van het primaire begrotingstotaal, met een minimumbedrag van € 2,5 miljoen. Ons begrotingstotaal voor 2018 was € 680,5 miljoen, dus onze rente-risiconorm was voor 2018 € 136,1 miljoen. Op de langlopende lening van € 3,0 miljoen ten behoeve van het Gelders Huis is in 2018 een bedrag van circa € 0,1 miljoen afgelost. Dit is onderdeel van de contractafspraken met de bouwer/beheerder van het pand. Omdat er voor de financiering van de aflossing van deze lening geen nieuwe lening(en) zijn aangetrokken, hebben we geen renterisico gelopen. Daarom is de conclusie dat de provincie in 2018 heeft voldaan aan de rente-risiconorm. De rente-risiconorm in onderstaande tabel is berekend conform de Uitvoeringsregeling Financiering decentrale overheden (UFdo).

Rente-risiconorm

	31-12-2018	31-12-2017
Stand begroting	680,5	724
Door ministerie vastgesteld percentage	20%	20%
Renterisiconorm	136,1	144,8
Wijzigingen		
Renteherziening	0	0
Netto nieuw aangetrokken vaste schuld	0	3,0
Aflossing	0,1	0,1
Herfinanciering (=laagste van nieuwe schuld en aflossing)	0	0,1
Totaal renterisico (=renteherziening + herfinanciering)	0	0,1
Ruimte onder de renterisiconorm	136,1	144,7
Overschrijding renterisiconorm	0	0
bedragen x € 1 miljoen		

Uitstaande gelden

Het verstrekken van provinciale leningen door uw Staten aan instanties die de publieke taak c.q. het openbaar belang dienen, zoals Vitens en Stimuleringsfonds Volkshuisvesting, is wettelijk toegestaan (Wet Fido) en als mogelijkheid opgenomen in de Financiële Verordening Gelderland (PS2018-714).

Het totaalbedrag aan uitstaande gelden bedroeg per 31 december 2018 € 22,8 miljoen. Hieronder is een specificatie van dit bedrag opgenomen:

Uitstaande leningen

geldnemer	einddatum lening	stand lening 31 december 2018
Vitens (conversie preferente aandelen in achtergestelde lening)	01-07-2021	5,2
Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten	onbepaald	0,2
Indigo warmtenet	onbepaald	1,6
Glasvezel Buren, Winssen en Putten	diverse	1,0
Betuwse Bloem	diverse	0,1
Overbetuwe Lent centraal	onbepaald	1,0
Groenfonds / lenen voor natuur	onbepaald	0,7
Rijkswaterstaat	01-01-2024	11,4
Lening Agrarisch collectief Achterhoek	31-12-2021	0,3
Lening Agrarisch collectief Veluwe	31-12-2021	0,3
Lening Agrarisch collectief Rivierenland	31-12-2021	0,3
Lening Waterschap Rijn en IJssel	31-12-2021	0,6
Lening Zonnepark Eerbeek	31-12-2024	0,1
Totaal		22,8
bedragen x € 1 miljoen		

Vaste schuld

Per 31 december 2018 bedraagt de langlopende schuld € 2,9 miljoen. Dit betreft de deelfinanciering van het Gelders Huis.

Bedrijfsvoering

Begroting Bedrijfsvoering

Organisatie en medewerkers: opgave gestuurd vakmanschap

De vakmens

Provinciemedewerkers zijn deskundige vakmensen die dicht bij de opgaven staan. Zij werken vanuit actuele kennis en vaardigheden en hebben ruimte nodig om mee te kunnen bewegen met de veranderende opgaven. Het is daarom belangrijk dat onze medewerkers zelf regie nemen over hun loopbaan. Zo is bijvoorbeeld een digitaal platform (Marktplaats) ingericht waarop alle opdrachten worden geplaatst. Op deze wijze kunnen medewerkers hun talenten breder inzetten in de organisatie en zich blijven ontwikkelen.

Aandacht voor diversiteit

Ons werk is divers en vraagt dus ook om diverse medewerkers die elkaar aanvullen. In 2018 is een verkenning uitgevoerd naar instroomprogramma's voor trainees, statushouders en mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Uw Staten hebben besloten dat er talentontwikkelprogramma's komen voor statushouders en met het Rijk is voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt een doelstelling afgesproken. De instroomprogramma's gaan uit van het werk dat we te doen hebben en het bijbehorende talent.

Vitaliteit en gezondheid

We geven onze medewerkers ruimte en richting om mee te bewegen met de veranderende opgaven. We investeren in en geven ruim baan aan leren en ontwikkelen. We vinden het belangrijk en logisch dat werk en privé zo goed mogelijk samengaan. Werk en privé zijn namelijk niet te scheiden en iedere levensfase stelt weer andere eisen aan ons. In 2018 hebben we belangrijke stappen gezet in het samen uitbouwen van een levensfasebewust beleid binnen de provincie Gelderland.

Digitalisering

In 2018 hebben we geïnvesteerd in de digitale toegankelijkheid van de provincie. Conform de intentie van de 'Wet digitale overheid' is het onze ambitie om de digitale toegang tot onze dienstverlening voor burgers en bedrijven goed te regelen. Daarom is veilig en betrouwbaar inloggen voor ons, maar ook voor onze omgeving belangrijk. Ons doel is een portaal waarin al onze dienstverlening afgehandeld kan worden en waar de provincie haar dienstverlening veilig en betrouwbaar ter beschikking stelt. Dit wordt stapsgewijs vormgegeven. De eerste mijlpaal hebben we bereikt door de openstelling van het subsidieportaal en vernieuwing van de aanvraagformulieren voor subsidies en vergunningen. Daarnaast is de website voor het indienen van milieuklachten en meldingen vernieuwd en toegankelijk gemaakt. Deze website wordt door meerdere overheidsinstanties gezamenlijk gebruikt.

Ook hebben wij de website www.gelderland.nl zo ingericht dat deze toegankelijk is voor mensen met een beperking. Daarom mogen wij het waarmerk Drempelvrij.nl op onze website plaatsen.

Duurzaamheid

De provincie Gelderland heeft de ambitie om in 2030 als organisatie 100% klimaatneutraal te zijn. Klimaatneutraal is vertaald in ambities op het gebied van CO₂, energie en afval. Om deze ambities te realiseren, hebben we in 2018 een provinciaal klimaatplan opgesteld.

Ook hebben we in 2018 een CO₂-voetafdruk opgesteld conform de CO₂-prestatieladder voor de bedrijfsvoering. Deze voetafdruk staat aan de basis voor de certificering op de CO₂-prestatieladder. In 2018 is het traject gestart om de provincie te certificeren.

Onderzoeken Gedeputeerde Staten naar doelmatigheid en doeltreffendheid

In artikel 217a van de Provinciewet (en nader vastgelegd in de Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid Gelderland, PS2008-927) is bepaald dat ons college jaarlijks onderzoek uitvoert, de zogenaamde 217a-onderzoeken, en uw Staten daarover informeert in de Planning en Control (P&C)-cyclus. Dit instrument is specifiek voor ons college bedoeld en sluit aan op het streven naar verbetering van de doelmatigheid en doeltreffendheid van de te bereiken resultaten.

In de Voorjaarsnota 2018 kondigden we aan dat we in 2018 de ‘partnerkracht’ van de provincie wilden onderzoeken. Dit in het licht van de provinciale rol richting gemeenten en regio’s ten aanzien van het versterken van regionale en lokale bestuurskracht. Dit onderzoek heeft plaatsgevonden. In 2019 presenteren we de onderzoeksresultaten.

Onderzoek rechtmatigheid

Onze verantwoording over de rechtmatigheid hebben wij opgenomen in deze paragraaf ‘Bedrijfsvoering’. De accountant geeft in zijn controleverklaring zelfstandig een oordeel over de rechtmatigheid.

Uitgangspunten

Het toetsen van rechtmatig handelen omvat het nagaan of lasten, baten en balansmutaties passen binnen de relevante externe regelgeving en provinciale verordeningen en besluiten van Provinciale Staten. Deze regelgeving en verordeningen zijn opgenomen in Bijlage 1 van de Najaarsnota 2018, die bij besluit van 26 september 2018 (PS2018-556) is vastgesteld. Om te bepalen of de jaarrekening gebaseerd is op rechtmatige handelingen, heeft u de volgende normen vastgesteld:

- de goedkeuringstolerantie ten aanzien van fouten in de jaarrekening: maximaal 1% van de totale lasten
- goedkeuringstolerantie ten aanzien van onzekerheden: maximaal 3% van de totale lasten.

Overeenkomstig de Kadernota 2018 van de (externe) commissie voor het Besluit begroting en verantwoording (commissie BBV) worden tot de totale lasten

ook de toevoegingen aan de reserves gerekend.

Uitspraak over de financiële rechtmatigheid

De financiële beheershandelingen die tot uitdrukking komen in deze jaarrekening zijn binnen de financiële rechtmatigheidskaders van uw Staten en hogere overheden tot stand gekomen.

Toelichting op de uitspraak

Ten aanzien van de in het kader van interne controle getoetste inkopen, subsidies, salarissen en grondaankopen en -verkoop zijn in het jaar 2018 geen onrechtmatigheden dan wel aanwijzingen voor fraude van materieel belang aan het licht gekomen die de door u gestelde goedkeuringstoleranties overschrijden.

Interne controle en verbijzonderde interne controle (VIC)

De concerncontroller is verantwoordelijk voor controle op het functioneren van de interne controle in de bedrijfsprocessen op onder meer financiële rechtmatigheid. Steekproefsgewijs zijn vooral verleende en vastgestelde subsidies, inkopen, salarissen en grondaankopen en -verkoop gecontroleerd. Zoals hierboven vermeld zijn onze financiële beheershandelingen verricht binnen de door u vastgestelde rechtmatigheidskaders.

De controlewerkzaamheden van de VIC zijn door onze accountant (PwC) gereviewd. Relevante bevindingen uit de VIC en uit eigen werkzaamheden van de accountant zijn door PwC aan uw Staten gemeld in het Accountantsverslag 2018.

Verbonden partijen

Begroting Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn publiekrechtelijke of privaatrechtelijke organisaties waarin de provincie Gelderland zowel een bestuurlijk als een risicodragend financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt in deze context ‘zeggenschap’ verstaan in de vorm van vertegenwoordiging in het bestuur of het hebben van stemrecht. Met een risicodragend financieel belang wordt bedoeld dat de provincie verlies kan lijden bij een eventueel faillissement van de verbonden partij en/of aansprakelijk kan worden gehouden voor een bepaald bedrag als de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Het inzetten van verbonden partijen kan een bijdrage leveren aan het realiseren van het coalitieakkoord. Aan de andere kant kan deelnemen in een verbonden partij risico's van uiteenlopende aard met zich meebrengen. Dat laatste is een belangrijke reden geweest om in het BBV de verplichting op te nemen in de Begroting en in de Jaarstukken een afzonderlijke paragraaf Verbonden partijen op te nemen. Deze paragraaf moet inzicht verstrekken in de situatie waarin de verbonden partij verkeert en de vraag of door middel van de verbonden partij het provinciaal belang voldoende wordt gerealiseerd.

Het BBV schrijft voor dat in de kerntaken wordt aangegeven welke bijdrage verbonden partijen leveren aan de doelstelling van de provincie, zie hiervoor het onderdeel Kerntaken van deze Jaarstukken. Volgens het BBV worden de verbonden partijen onderverdeeld in de volgende categorieën:

1. gemeenschappelijke regelingen
2. vennootschappen en coöperaties
3. stichtingen en verenigingen
4. overige verbonden partijen.

De provincie maakt onderscheid in verbonden partijen en overige participaties, waarbij de categorisering van de BBV mede vermeld wordt.

De cijfermatige informatie met betrekking tot onze verbonden partijen is in bijlage 2 Financiële informatie Verbonden partijen opgenomen. Zo komt de nadruk van de paragraaf te liggen op de aspecten die voor uw Staten het meest relevant zijn. Dat zijn het provinciaal belang dat de verbonden partij behartigt (openbaar belang), onze zeggenschap in de verbonden partij (bestuurlijk belang) en de risico's van het deelnemen in de verbonden partij.

Beleid voor verbonden partijen

In het coalitieakkoord ‘Ruimte voor Gelderland’ staat onder meer dat nieuwe investeringen zoveel mogelijk revolverend worden ingezet, zodat in komende bestuursperiodes de ruimte voor nieuwe investeringen zoveel mogelijk behouden blijft. De overheid staat niet langer meer boven maar naast de mensen. Gelderland is daarbij ook koploper in nieuwe vormen van samenwerking, zoals energiecoöperaties, sociale ondernemingen en innovatieclusters. Dit betekent dat het inzetten van verbonden partijen een bijdrage kan leveren aan het realiseren van het coalitieakkoord.

De voorkeur van de wetgever gaat uit naar samenwerking in de publiekrechtelijke vorm, omdat dit een aantal democratische aspecten, zoals de openbaarheid van de besluitvorming en de democratische controle, waarborgt. Ook leidt het verspreiden van taken met een provinciaal belang over meer organisaties tot verwatering en tot een meer complexe aansturing van het provinciale belang.

Het kader voor onze activiteiten met betrekking tot de verbonden partijen is de in 2018 geactualiseerde Nota Verbonden Partijen Gelderland (PS2018-152). Deze nota is geactualiseerd naar aanleiding van de Notitie Verbonden Partijen van de commissie Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), de Provinciewet en de Wet gemeenschappelijke regelingen. Daarnaast is in deze nota extra rekening gehouden met de ‘dubbele pettenproblematiek’ als provinciale bestuurders ook zitting nemen in het bestuur van privaatrechtelijke rechtspersonen. De Nota Verbonden Partijen Gelderland bevat:

- het beleid van de provincie over het aangaan, wijzigen en beëindigen van verbonden partijen
- de rollen, taken en verantwoordelijkheden van uw Staten en ons college bij verbonden partijen.

Financiële risico's van verbonden partijen

Het aangaan van een verbonden partij betekent dat mogelijk financiële of bestuurlijke risico's ontstaan. In het kader van het integrale risicomanagement brengen we de risico's van de verbonden partijen bij de Begroting en de Jaarstukken in beeld. Behoort het risico van de verbonden partij tot de grootste risico's voor de provincie, dan lichten we dit risico afzonderlijk toe in de paragraaf Weerstandvermogen en risicobeheersing. Helaas zijn bij het opstellen van de Jaarstukken een aantal actuele gegevens van verbonden partijen nog niet beschikbaar. We gebruiken daarom de meest actuele cijfers uit voorgaande jaren. Welke cijfers gebruikt zijn vermelden we per partij.

Het deelnemen in vennootschappen betekent per definitie dat sprake is van een financieel risico dat zich uitstrekt over de actuele boekwaarde van de aandelen van de vennootschap en eventuele agiostortingen. Bij een faillissement van een vennootschap verliest de provincie deze middelen. Bij gemeenschappelijke regelingen kan het gebeuren dat de verbonden partij een zodanig hoog verlies leidt dat de deelnemers in de partij worden aangesproken voor een extra financiële bijdrage.

Voor zover het organisaties betreft waarin de provincie alleen een bestuurlijk belang heeft, aangeduid als ‘overige participaties’, zijn de in de Nota Verbonden Partijen Gelderland opgenomen beleidsregels voor het waarborgen van het bestuurlijk belang van overeenkomstige toepassing.

In de Nota Verbonden Partijen Gelderland is vastgelegd dat jaarlijks wordt getoetst of de aan de verbonden partij opgedragen taak nog van provinciaal belang is en of de keuze voor uitoefening van dit provinciaal belang door middel van een verbonden partij nog is gerechtvaardigd. Bij de Jaarstukken 2014 is de toets voor het eerst uitgevoerd. De toets voeren we uit aan de hand van de volgende 3 vragen:

heeft deelneming aan de verbonden partij nog voldoende toegevoegde waarde voor de realisatie van het provinciaal belang en/of is er nog voldoende provinciaal belang aanwezig?

wordt nog voldaan aan de voorwaarden van deelname van de provincie aan de verbonden partij?

is de continuïteit van de verbonden partij in gevaar door financiële, bestuurlijke of ander interne en/of externe problemen?

Uit de antwoorden moet blijken of de relatie met de betrokken verbonden partij nog voldoet aan de gestelde voorwaarden. De uitkomst van de bij de Jaarstukken 2018 uitgevoerde toets laat zien dat alle verbonden partijen nog voldoen aan de voorwaarden voor deelname. Alle onderzochte deelnemingen hebben nog voldoende waarde voor de realisatie van de doelstellingen van de provincie Gelderland. Bij alle partijen zijn op financieel en bestuurlijk vlak geen risico's gesignaleerd die de continuïteit in gevaar kunnen brengen.

Bij het Openbaar Lichaam Park Lingezegen wordt de realisatie van de basisinrichting van het park in 2019 afgerond conform het uitvoeringssprogramma Park Lingezegen. Deze gemeenschappelijke regeling komt dan in een andere (beheer)fase. De provincie zal haar positie daarom in 2019 bezien in het licht van bovengenoemde vraag of deelneming aan deze verbonden partij nog voldoende toegevoegde waarde is voor de realisatie van het provinciaal belang.

Overzicht verbonden partijen

Overzicht verbonden partijen

Nr	Naam verbonden partij	Rechtsvorm	Vestigingsplaats
1	Alliander	naamloze vennootschap	Arnhem
2	Vitens	naamloze vennootschap	Utrecht
3	Bank Nederlandse Gemeenten	naamloze vennootschap	Den Haag
4	Nederlandse Waterschapsbank	naamloze vennootschap	Den Haag
5	Ontwikkelmaatschappij Oost Nederland (Oost NL)	naamloze vennootschap	Apeldoorn
6	Topfonds Gelderland	besloten vennootschap	Arnhem
7	Projectbureau Herstructurering Tuinbouw Bommelerwaard (PHTB)	gemeenschappelijke regeling	Zaltbommel
8	Openbaar Lichaam Park Lingezegen (OLPL)	gemeenschappelijke regeling	Elst
9	Omgevingsdienst Noord Veluwe	gemeenschappelijke regeling	Harderwijk
10	Omgevingsdienst Rivierenland	gemeenschappelijke regeling	Tiel
11	Omgevingsdienst Regio Arnhem	gemeenschappelijke	Arnhem

		regeling	
12	Omgevingsdienst Regio Nijmegen	gemeenschappelijke regeling	Nijmegen
13	Omgevingsdienst Veluwe-IJssel	gemeenschappelijke regeling	Apeldoorn
14	Omgevingsdienst De Vallei	gemeenschappelijke regeling	Ede
15	Omgevingsdienst Achterhoek	gemeenschappelijke regeling	Hengelo
16	Rekenkamer Oost Nederland	gemeenschappelijke regeling	Deventer

Overzicht overige participaties

Nr	Naam overige participatie	Rechtsvorm	Vestigingsplaats
17	Veren Gelderland	stichting	Arnhem
18	Werken in Gelderland	stichting	Wijchen
19	Groen Gas Nederland	stichting	Utrecht
20	Container Terminal Nijmegen	stichting	Arnhem
21	Nazorg Stortplaatsen Gelderland	fonds ex lege	Arnhem
22	Interprovinciaal Overleg (IPO)	vereniging	Den Haag
23	Interregionale Alliantie voor de Rijn-Alpen Corridor (EGTS)	Europese groepering voor territoriale samenwerking (EGTS)	Novara (Italië)
24	Assembly of European Regions (AER)	Europees samenwerkingsverband	Straatsburg (Frankrijk)
25	Association of European Border Regions (AEBR)	Europees samenwerkingsverband	Gronau (Duitsland)
26	Klimaatverbond	vereniging	Utrecht

Verbonden partijen

Alliander

Openbaar belang

De vennootschap heeft ten doel:

- A het (mede-) oprichten van, het samenwerken met, het deelnemen in, het (mede-) voeren van het bestuur over, het houden van toezicht op en het overnemen en het financieren van andere ondernemingen, mits zulks in enigerlei betrekking staat tot het onder punt b beschrevene.
- B - het voorzien in de behoefte aan energie door het transporteren en distribueren van energie
 - het doen beheren en exploiteren van elektriciteitsnetten en van gasnetten
 - het (doen) voorzien in andere producten en diensten verband houdende met energie, water en milieu
 - het (doen) voorzien in informatiediensten samenhangende met vorengenoemde activiteiten
 - het (doen) verrichten van andere activiteiten die met de hiervoor omschreven doeleinden in de ruimste zin verband houden.

Bestuurlijk belang

Via de statutaire bevoegdheden die aan aandeelhouders zijn toegekend. De participatie in Alliander NV is met inachtneming van de Wet onafhankelijk netbeheer per 1 juli 2009 ontstaan na de splitsing van Nuon in een productie- en leveringsbedrijf en een netwerkbedrijf. De provincie bezit ruim 44,5% van de aandelen. Het openbaar belang van het aandeelhouderschap is verankerd in de Elektriciteits- en gaswet. De aandelen dienen op grond van de wet in publieke handen te zijn. De andere grootaandeelhouders in Alliander zijn: de provincie Friesland (12,6%), de provincie Noord-Holland (9,3%) en de gemeente Amsterdam (9,3%). De overige aandelen zijn in handen van voornamelijk gemeenten in hoofdzakelijk Noord- en Zuid-Holland en Gelderland.

Risico

Bij faillissement van de verbonden partij zal de boekwaarde van de aandelen moeten worden afgeboekt (€ 5,2 miljoen). De kans hierop is vrijwel nihil.

Vitens

Openbaar belang

Het statutaire doel van Vitens is de uitoefening van een publiek (drink)waterbedrijf, daaronder begrepen de winning, productie, transport, verkoop en distributie van water alsmede het verrichten van alles wat met de publieke watervoorziening verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord.

Daarnaast heeft de vennootschap ten doel het deelnemen in, het voeren van bestuur over en het financieren van andere ondernemingen en vennootschappen, mits dit in enigerlei betrekking staat tot hetgeen hiervoor is omschreven.

Bestuurlijk belang

Via de statutaire bevoegdheden die aan aandeelhouders zijn toegekend. De participatie in Vitens is historisch bepaald vanuit de rol die (provinciale) overheden in het verleden vervulden. Het openbaar belang van het aandeelhouderschap is verankerd in de wet. Op grond van de wet dienen de aandelen in

overheidshanden te blijven. De provincie bezit 6,7% van de aandelen. De grootste aandeelhouder is de provincie Overijssel met 13,4%. De andere aandeelhouders in Vitens zijn de provincies Friesland en Utrecht en voornamelijk gemeenten in hoofdzakelijk Utrecht, Gelderland, Overijssel en Flevoland.

Risico
Bij faillissement van de verbonden partij zal de boekwaarde van de aandelen moeten worden afgeboekt (€ 15,9 miljoen). Ook zal moeten worden gezien of en zo ja welke consequenties dat heeft voor de verstrekte geldlening. De kans op een faillissement wordt vrijwel nihil geacht.

Bank Nederlandse Gemeenten

Openbaar belang

De uitoefening van het bedrijf van bankier ten dienste van overheden. In het kader van dit doel houdt de vennootschap zich onder meer bezig met het aantrekken en uitzetten van gelden, het op ander wijze verlenen van kredieten, het stellen van garanties, het verzorgen van het betalingsverkeer, het verrichten van valutatransacties, het adviseren en bemiddelen bij de uitgifte van en de handel in effecten, het bewaren, beheren en administreren van effecten en andere vermogensbestanddelen ten behoeve van derden, alsmede het oprichten van en deelnemen in andere ondernemingen en/of rechtspersonen, wier doel in verband staat met of bevorderlijk is voor het hiervoor gestelde.

Bestuurlijk belang

Via de statutaire bevoegdheden die aan aandeelhouders zijn toegekend. De provincie is een zeer kleine aandeelhouder (0,1576%). Het aandelenbezit is in een ver verleden tot stand gekomen en met het huidige bezit wordt geen specifiek beleidsdoel nagestreefd. De Staat der Nederlanden bezit 50% van de aandelen. De overige aandelen zijn voornamelijk in handen van gemeenten.

Risico

Bij faillissement van de verbonden partij zal de boekwaarde van de aandelen moeten worden afgeboekt (€ 0,2 miljoen). Ook zal moeten worden gezien of en zo ja welke consequenties dat heeft voor de verstrekte geldleningen. De kans op een faillissement wordt vrijwel nihil geacht.

Nederlandse Waterschapsbank

Openbaar belang

Het ten algemeen nut uitoefenen van het bankbedrijf door onder andere:

- I het verstrekken van kredieten aan met name waterschappen en andere publiekrechtelijke en daarmee gelijk te stellen lichamen
- II het verstrekken van kredieten in het kader van lease- overeenkomsten, aan te gaan door en ten behoeve van waterschappen
- III het aantrekken van gelden in rekening-courant, op onderhandse schuldbekentenissen of tegen afgifte van door de vennootschap uit te geven obligaties of daarmee vergelijkbare schuldtitels
- IV het verlenen van andere diensten aan of ten behoeve van de onder I bedoelde rechtspersonen en andere als zelfstandige eenheid of organisatie naar buiten optredende lichamen en samenwerkingsverbanden
- V het aangaan van transacties ter afdekking van rente- en valutarisico's

VI het verlenen van bemiddeling bij het verstrekken van kredieten als bedoeld onder I. door derden, alsmede het overnemen van geldleningen ten laste van de onder I. bedoelde lichamen.

Bestuurlijk belang

Via de statutaire bevoegdheden die aan aandeelhouders zijn toegekend. De provincie is een zeer kleine aandeelhouder (0,15935%). Het aandelenbezit is in een ver verleden tot stand gekomen en met het huidige bezit wordt geen specifiek beleidsdoel nagestreefd. De grootste aandeelhouder is het Waterschap Vechtstromen met afgerond 12,85%. Waterschap Rijn en IJssel is de op 2 na grootste aandeelhouder (afgerond 10,2%). De Staat der Nederlanden bezit afgerond 7,7% van de aandelen.

Risico

Bij faillissement van de verbonden partij zal de boekwaarde van de aandelen moeten worden afgeboekt (€ 11.000). De kans hierop is vrijwel nihil.

Ontwikkelmaatschappij Oost Nederland (Oost NL)

Openbaar belang

Oost NL heeft als doel het versterken van de economische structuur van Oost Nederland (Gelderland en Overijssel).

Bestuurlijk belang

Via de statutaire bevoegdheden die aan aandeelhouders zijn toegekend. Aandeelhouders van Oost NL zijn:

- de Staat der Nederlanden (54,59%)
- de provincie Gelderland (29,83%)
- de provincie Overijssel (13,19%)
- Universiteit Twente (2,39%)
- regio Twente (1 aandeel).

Risico

Bij faillissement van de verbonden partij zal de boekwaarde van de aandelen moeten worden afgeboekt (€ 20,5 miljoen). De kans hierop is vrijwel nihil.

Topfonds Gelderland

Openbaar belang

Het direct en indirect ondersteunen, versterken en verankeren van het economisch klimaat en economisch beleid in de provincie Gelderland door middel van onder andere het investeren in fondsen en/of dochtermaatschappijen, welke fondsen en/of dochtermaatschappijen vervolgens op hun beurt - tegen marktconforme condities - direct in ondernemingen investeren.

Bestuurlijk belang

Via de statutaire bevoegdheden die aan aandeelhouders zijn toegekend. De provincie bezit 4% van het gewone aandelenkapitaal en 1% via

prioriteitsaandelen waarmee de provincie invloed heeft op alle strategische beslissingen van de vennootschap. 95% van de aandelen zijn in handen van Oost NL.

Risico

Eventuele mutatie in het eigen vermogen van de vennootschap leidt tot een mutatie in de provinciale waardering van de deelneming. Dit wordt verrekend met de daarvoor ingestelde 'geblokkeerde reserve revolverende middelen', onderdeel van de reserve Algemene dekkingsmiddelen en overige.

Projectbureau Herstructurering Tuinbouw Bommelerwaard (PHTB)

Openbaar belang

Het PHTB geeft uitvoering aan de herstructurering van de glastuinbouw en paddenstoelenteelt in de Bommelerwaard via:

- investeren in de kwaliteit van de openbare ruimte (bijvoorbeeld de aanleg van landschapselementen en wegen)
- grondverwerving en uitgifte aan tuinbouwbedrijven
- tijdelijk beheer van voorzieningen in de openbare ruimte
- het opstellen van inrichtingsplannen voor de nieuwe tuinbouwgebieden en het voorbereiden van ruimtelijke procedures.

Bestuurlijk belang

Op basis van de gemeenschappelijke regeling bestaat het algemeen bestuur uit 8 leden en is als volgt samengesteld:

- 2 vertegenwoordigers uit het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland
- 2 vertegenwoordigers uit het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Zaltbommel
- 2 vertegenwoordigers uit het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Maasdriel
- 2 vertegenwoordigers uit het college van dijkgraaf en heemraden van het waterschap Rivierenland.

De leden van gemeenten en waterschap hebben elk 1 stem en de provinciale leden hebben elk 2 stemmen in het algemeen bestuur. De provincie levert de voorzitter.

Het dagelijks bestuur bestaat uit 4 leden: de voorzitter en 3 leden van het algemeen bestuur. De 3 leden zijn de vertegenwoordigers van de gemeenten en het waterschap. Deze leden hebben elk 1 stem en de (provinciale) voorzitter heeft 2 stemmen in het dagelijks bestuur.

Risico

De ontwikkeling van het risicoprofiel is mede afhankelijk van de mate van uitvoering binnen de herstructurering: als deze werkzaamheden toenemen in het gebied, neemt het de kans op wensen en bezwaren toe die de uitvoering kunnen beïnvloeden, en de daarbij horende (plan)kosten. Ook het achterblijven van de uitvoering heeft invloed op het risicoprofiel.

Het PHTB stelt periodiek een risicoanalyse op waarin inzichtelijk wordt gemaakt met welke risico's en onzekerheden rekening wordt gehouden, wat hun financieel effect is en hoe dat wordt opvangen in het project. Het huidige weerstandvermogen binnen PHTB is momenteel in principe voldoende om deze

risico's te kunnen dekken.

Daarnaast houdt de provincie in haar weerstandsvermogen rekening met een maximaal financieel risico van € 1.600.000 (zie risico nummer 4 in de paragraaf Weerstandsvermogen).

Openbaar Lichaam Park Lingezegen (OLPL)

Openbaar belang

- waarborgen dat op het grondgebied tussen Neder-Rijn en Waal duurzame ruimte blijft voor natuur, recreatie, landbouw en waterberging
- bieden van recreatiemogelijkheden aan de bewoners van de Stadsregio Arnhem-Nijmegen
- aantrekkelijker maken gebied als vestigingsgebied ten opzichte van andere regio's
- bijdragen aan het verlichten van de druk op andere nabijgelegen recreatiegebieden
- ruimtelijke en functioneel op verantwoorde wijze waarborgen van de toegenomen behoefte aan waterberging
- bieden van de mogelijkheid aan het bedrijfsleven en kennisinstellingen (Radboud Universiteit en Universiteit Wageningen) om in het gebied een experiment uit te voeren met mogelijkheden voor energieopwekking via algen.

Bestuurlijk belang

Het algemeen bestuur bestaat uit 6 leden en het dagelijks bestuur bestaat uit 3 leden. In beide besturen neemt 1 vertegenwoordiger uit ons college deel. De vertegenwoordiger uit ons college vervult de voorzittersrol.

Risico

De laatste restgronden die in eigendom zijn van de provincie (aangekocht als dekking voor het aan het Park verstrekte investeringskrediet) worden zo veel mogelijk verkocht in 2019. Na de verkoop hiervan kunnen we het investeringskrediet afwikkelen. Tot die tijd blijft het beschikbaar gestelde risicobudget van € 3,4 miljoen (PS2011-631) voor Park Lingezegen beschikbaar.

Zoals in de paragraaf Weerstandsvermogen van de jaarrekening van Park Lingezegen is weergegeven heeft het park voldoende vrij aanwendbaar eigen vermogen. Hiermee zijn de eventuele risico's voor het Park Lingezegen voldoende afgedekt.

Omgevingsdienst Noord Veluwe

Openbaar belang

Uitvoering wettelijke taak op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving van de Wabo.

Bestuurlijk belang

Op basis van de Gemeenschappelijke regeling bestaat het algemeen bestuur uit 9 leden. De provincie heeft in het algemeen bestuur 1 zetel.

Risico

- wijzigingen in het aantal provinciale bedrijven kan leiden tot wijzigingen in de bijdragen van de provincie aan de omgevingsdienst. Dit risico is beperkt bij inputfinanciering, maar neemt toe bij outputfinanciering
- de provinciale taak kan in een jaar groter zijn dan in eerste instantie begroot door bijvoorbeeld het ontstaan van een calamiteit of omvangrijke Wob - verzoeken.

Voor deze risico's is in de provinciale begroting een flexibele schil noodzakelijk -en aanwezig- om mee te kunnen blijven bewegen. We toetsen jaarlijks of het budget voor de bijdragen aan de omgevingsdiensten toereikend is.

Omgevingsdienst Rivierenland

Openbaar belang

Uitvoering wettelijke taak op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving van de Wabo.

Bestuurlijk belang

Op basis van de Gemeenschappelijke regeling bestaat het algemeen bestuur uit 11 leden. De provincie heeft in het algemeen bestuur 1 zetel.

Risico

- wijzigingen in het aantal provinciale bedrijven kan leiden tot wijzigingen in de bijdragen van de provincie aan de omgevingsdienst. Dit risico is beperkt bij inputfinanciering, maar neemt toe bij outputfinanciering
- de provinciale taak kan in een jaar groter zijn dan in eerste instantie begroot, door bijvoorbeeld het ontstaan van een calamiteit of omvangrijke Wob - verzoeken.

Voor deze risico's is in de provinciale begroting een flexibele schil noodzakelijk - en aanwezig- om mee te kunnen blijven bewegen. We toetsen jaarlijks of het budget voor de bijdragen aan de omgevingsdiensten toereikend is. Het gevormde weerstandsvermogen binnen de omgevingsdienst is over het algemeen voldoende om in eerste instantie de eigen risico's binnen de omgevingsdienst op te vangen.

Omgevingsdienst Regio Arnhem

Openbaar belang

Uitvoering wettelijke taak op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving van de Wabo.

Bestuurlijk belang

Op basis van de Gemeenschappelijke regeling bestaat het algemeen bestuur uit 12 leden. De provincie heeft in het algemeen bestuur 16 van de 102 stemmen. Het dagelijks bestuur bestaat uit 4 leden, de provincie heeft hierin 1 zetel.

Risico

- wijzigingen in het aantal provinciale bedrijven kan leiden tot wijzigingen in de bijdragen van de provincie aan de omgevingsdienst. Dit risico is beperkt

bij inputfinanciering, maar neemt toe bij outputfinanciering

- de provinciale taak kan in een jaar groter zijn dan in eerste instantie begroot door bijvoorbeeld het ontstaan van een calamiteit of omvangrijke Wob - verzoeken.

Voor deze risico's is in de provinciale begroting een flexibele schil noodzakelijk - en aanwezig- om mee te kunnen blijven bewegen. We toetsen jaarlijks of het budget voor de bijdragen aan de omgevingsdiensten toereikend is. Het gevormde weerstandsvermogen binnen de omgevingsdienst is over het algemeen voldoende om in eerste instantie de eigen risico's binnen de omgevingsdienst op te vangen.

Omgevingsdienst Regio Nijmegen

Openbaar belang

Uitvoering wettelijke taak op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving van de Wabo.

Bestuurlijk belang

Het algemeen bestuur bestaat uit 8 personen met 26 zetels. Namens elke deelnemer maakt 1 deelnemer deel uit van het algemeen bestuur met uitzondering van de gemeente Nijmegen die 2 leden kent. De provincie heeft in het algemeen bestuur 4 zetels. Het dagelijks bestuur bestaat uit 4 leden, de provincie heeft hierin 1 zetel. De vertegenwoordiger uit ons college vervult de voorzittersrol binnen het algemeen en dagelijks bestuur.

Risico

- wijzigingen in het aantal provinciale bedrijven kan leiden tot wijzigingen in de bijdragen van de provincie aan de omgevingsdienst. Dit risico is beperkt bij inputfinanciering, maar neemt toe bij outputfinanciering
- de provinciale taak kan in een jaar groter zijn dan in eerste instantie begroot door bijvoorbeeld het ontstaan van een calamiteit of omvangrijke Wob - verzoeken.

Voor deze risico's is in de provinciale begroting een flexibele schil noodzakelijk - en aanwezig- om mee te kunnen blijven bewegen. We toetsen jaarlijks of het budget voor de bijdragen aan de omgevingsdiensten toereikend is. Het gevormde weerstandsvermogen binnen de omgevingsdienst is over het algemeen voldoende om in eerste instantie de eigen risico's binnen de omgevingsdienst op te vangen.

Omgevingsdienst Veluwe-IJssel

Openbaar belang

Uitvoering wettelijke taak op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving van de Wabo.

Bestuurlijk belang

Het algemeen bestuur uit 6 leden. De provincie heeft in het algemeen bestuur 1 zetel.

Risico

- wijzigingen in het aantal provinciale bedrijven kan leiden tot wijzigingen in de bijdragen van de provincie aan de omgevingsdienst. Dit risico is beperkt bij inputfinanciering maar neemt toe bij outputfinanciering
- de provinciale taak kan in een jaar groter zijn dan in eerste instantie begroot door bijvoorbeeld het ontstaan van een calamiteit of omvangrijke Wob - verzoeken.

Voor deze risico's is in de provinciale begroting een flexibele schil noodzakelijk - en aanwezig- om mee te kunnen blijven bewegen. We toetsen jaarlijks of het budget voor de bijdragen aan de omgevingsdiensten toereikend is. Het gevormde weerstandsvermogen binnen de omgevingsdienst is over het algemeen voldoende om in eerste instantie de eigen risico's binnen de omgevingsdienst op te vangen.

Omgevingsdienst De Vallei

Openbaar belang

Uitvoering wettelijke taak op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving van de Wabo.

Bestuurlijk belang

Het algemeen bestuur uit 6 leden. De provincie heeft in het algemeen bestuur 1 zetel.

Risico

- wijzigingen in het aantal provinciale bedrijven kan leiden tot wijzigingen in de bijdragen van de provincie aan de omgevingsdienst. Dit risico is beperkt bij inputfinanciering, maar neemt toe bij outputfinanciering
- de provinciale taak kan in een jaar groter zijn dan in eerste instantie begroot door bijvoorbeeld het ontstaan van een calamiteit of omvangrijke Wob - verzoeken.

Voor deze risico's is in de provinciale begroting een flexibele schil noodzakelijk - en aanwezig- om mee te kunnen blijven bewegen. We toetsen jaarlijks of het budget voor de bijdragen aan de omgevingsdiensten toereikend is. Het gevormde weerstandsvermogen binnen de omgevingsdienst is over het algemeen voldoende om in eerste instantie de eigen risico's binnen de omgevingsdienst op te vangen.

Omgevingsdienst Achterhoek

Openbaar belang

Uitvoering wettelijke taak op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving van de Wabo.

Bestuurlijk belang

Op basis van de Gemeenschappelijke regeling bestaat het algemeen bestuur uit 11 leden. De provincie heeft in het algemeen bestuur 1 zetel.

Risico

- wijzigingen in het aantal provinciale bedrijven kan leiden tot wijzigingen in de bijdragen van de provincie aan de omgevingsdienst. Dit risico is beperkt

bij inputfinanciering, maar neemt toe bij outputfinanciering

- de provinciale taak kan in een jaar groter zijn dan in eerste instantie begroot door bijvoorbeeld het ontstaan van een calamiteit of omvangrijke Wob-verzoeken.

Voor deze risico's is in de provinciale begroting een flexibele schil noodzakelijk - en aanwezig- om mee te kunnen blijven bewegen. We toetsen jaarlijks of het budget voor de bijdragen aan de omgevingsdiensten toereikend is. Het weerstandsvermogen van de omgevingsdienst Achterhoek is na de jaarrekening 2018 weer voldoende op niveau gebracht om in eerste instantie de eigen risico's binnen de omgevingsdienst op te vangen.

Rekenkamer Oost Nederland

Openbaar belang

Het gemeenschappelijk orgaan heeft tot taak het uitvoeren van hetgeen in artikel 183 van de Provinciewet is bepaald.

1. De rekenkamer onderzoekt de doelmatigheid, de doeltreffendheid en de rechtmatigheid van het door het provinciebestuur gevoerde bestuur. Een door de rekenkamer ingesteld onderzoek naar de Rechtmatigheid van het door het provinciebestuur gevoerde bestuur bevat geen controle van de jaarrekening als bedoeld in artikel 217, tweede lid.
2. Op verzoek van Provinciale Staten kan de rekenkamer een onderzoek instellen.

Bestuurlijk belang

Op grond van de gemeenschappelijke regeling, artikel 6 is bepaald dat het bestuur bestaat uit 3 leden, waaronder een voorzitter. Deze worden door Provinciale Staten van de deelnemers gezamenlijk voorgedragen en worden overeenkomstig de artikelen 79c, eerste lid, en 79m, eerste lid, van de Provinciewet door Provinciale Staten van de deelnemers gezamenlijk benoemd. Bij het doen van deze voordrachten wordt rekening gehouden met de onderlinge deskundigheid van de voorgedragen leden.

Risico

In de gemeenschappelijke regeling is opgenomen dat de kosten van het gemeenschappelijk orgaan door de deelnemers voor gelijke delen worden gedragen. In 2018 hebben de provincies gezamenlijk € 712.450 aan de gemeenschappelijke regeling bijgedragen.

De Rekenkamer Oost-Nederland heeft vooral te maken met reguliere kosten die vooraf goed te ramen zijn, zoals personeelskosten, huisvesting, ICT en kantoorartikelen. Onverwachte kosten van substantiële omvang waarvoor geen dekking is zullen naar verwachting niet aan de orde komen.

Overige participaties

Veren Gelderland

Openbaar belang

Het doel van de Stichting Veren Gelderland is het leveren van een bijdrage aan instandhouding van overzetveren in Gelderland. De Stichting wil haar doel verwezenlijken door op basis van een subsidiereglement gelden ter beschikking te stellen aan die gemeenten in Gelderland die verantwoordelijk zijn voor de instandhouding van de veerverbindingen. Het subsidiëren van gemeenten die veerexploitanten tegemoetkomen in het exploitatietekort is dan ook de kerntaak van de Stichting. De Stichting is opgericht in 1995. Reden daarvoor was dat in de Wet herziening wegenbeheer geen voorziening voor de veren was opgenomen en de instandhouding van de veerverbindingen van groot belang werd geacht.

Bestuurlijk belang

In het bestuur van de Stichting zitten 7 personen met elk 1 stem. De provincie Gelderland heeft 3 bestuursleden. De gedeputeerde Mobiliteit is de voorzitter. De gedeputeerde Financiën en het hoofd van de afdeling Beheer en Onderhoud zitten tevens in het bestuur. Daarnaast zijn er 3 vertegenwoordigers van de Vereniging van Gelderse Gemeenten en een vertegenwoordiger van de veerexploitanten.

Risico

Geen specifieke risico's.

Groen Gas Nederland

Openbaar belang

Stichting Groen Gas Nederland (GGNL) is een publiek-private samenwerking waarin (semi)overheden en bedrijfsleven samenwerken om de groengasketen te ontwikkelen. De Stichting is in 2011 opgericht als een landelijk werkende organisatie, die ervaringskennis op het gebied van groen gas bundelt en vervolgens doelgroepgericht verspreidt. Een belangrijke doelstelling is de marktontwikkeling van groengasketens. Daarmee levert de stichting een bijdrage aan de realisatie van de hernieuwbare energiedoelen in Nederland.

De stichting wordt gefinancierd door de aangesloten founders en partners met subsidiegelden en met in-kind bijdragen. De stichting wordt met ingang van 2019 beëindigd. Onder de naam van Groen Gas Nederland zal een zelfstandige stichting worden opgericht, welke zich meer zal richten op de routekaarten passend bij de diverse transitiepaden binnen het Klimaatakkoord en de verwante ontwikkelprogramma's.

Bestuurlijk belang

Provincie Gelderland is medeoprichter van stichting Groen Gas Nederland en gedeputeerde verantwoordelijk voor energietransitie had tot 31-12-2018 zitting in het Algemeen Bestuur.

Risico

Geen specifieke risico's

Container Terminal Nijmegen

Het openbaar belang dat wordt behartigd

De kade is gebouwd voor de multimodale ontsluiting van de regio Nijmegen. Dit past in het door uw Staten vastgesteld strategisch uitvoeringsprogramma

'Logistiek als Gelderse motor' PS2016-304. In 2018 is de kade verkocht aan Inlandterminals B.V., gelieerd aan het bedrijf BCTN, exploitant van de kade. De stichting wordt begin 2019 opgeheven.

Het bestuurlijk belang in de participatie

De provincie Gelderland is voor 100% eigenaar van de stichting Container Terminal Nijmegen. PPM Oost zit als provinciale uitvoeringsorganisatie in het bestuur van de stichting. Vanwege de verkoop van de kade zal de stichting Container Terminal Nijmegen worden opgeheven en zullen de schulden worden vereffend. In de stichtingsstatuten is vastgelegd dat een eventueel batig saldo door de stichting moet worden overgemaakt aan een door Gedeputeerde Staten aan te wijzen doel.

Het risico voor de provincie

Geen financieel risico.

Nazorg Stortplaatsen Gelderland

Openbaar belang

Uit het fonds worden de kosten betaald voor de nazorg van stortplaatsen en baggerspeciedepots. Het doel is te voorkomen dat deze stortplaatsen in de toekomst schade aan lucht, water of bodem veroorzaken.

Bestuurlijk belang

Het fonds heeft eigen rechtspersoonlijkheid. Gedeputeerde Staten vormen het bestuur van het fonds.

Risico

Geen financieel risico.

Interprovinciaal Overleg (IPO)

Openbaar belang

Het Interprovinciaal Overleg heeft als doel:

- het behartigen van de belangen van de provincies
- het bieden van een platform voor uitwisseling van kennis en ervaringen
- het stimuleren en entameren van vernieuwingsprocessen binnen de provincies.

BIJ12, de uitvoeringsorganisatie van het IPO, heeft structurele uitvoeringstaken en voert op verzoek van de provincies aanvullende opdrachten uit.

Bestuurlijk belang

Het hoogste orgaan binnen de vereniging is de algemene ledenvergadering. Conform de statuten worden de provincies hierin vertegenwoordigd door 2 leden van Provinciale Staten. 1 lid van ons college heeft zitting in het dagelijks bestuur.

Het IPO richt zich op de volgende 7 kerntaken:

- Duurzame ruimtelijke ontwikkeling, waaronder waterbeheer en milieu
- Energie & klimaat
- Vitaal platteland & natuur
- Regionale bereikbaarheid & Openbaar Vervoer
- Regionale economie
- Culturele infrastructuur en monumentenzorg
- Kwaliteit van het Openbaar Bestuur.

Op 14 februari 2018 is het Interbestuurlijk Programma (IBP) vastgesteld wat samenwerkingsafspraken bevat van IPO met Rijk, VNG en Unie van Waterschappen. Onder die noemer heeft de samenwerking op het terrein van wonen, klimaat, economie, vitaal platteland en kwaliteit openbaar bestuur extra (interbestuurlijke) aandacht gekregen.

Risico

Geen financieel risico.

Interregionale Alliantie voor de Rijn-Alpen Corridor (EGTS)

Openbaar belang

De gezamenlijke versterking en coördinatie van de integrale en territoriale ontwikkeling van de multimodale Rijn-Alpen Corridor vanuit regionaal en lokaal perspectief.

Bestuurlijk belang

Alle deelnemers zijn lid van het Algemeen Bestuur dat een dagelijks bestuur kiest bestaande uit een voorzitter en twee vicevoorzitters. De vertegenwoordiger van Gelderland is op 6 juni 2018 herkozen tot voorzitter van de EGTC Rijn-Alpen.

Risico

De provincie en de overige leden zijn voor gelijke delen aansprakelijk voor de schulden, ongeacht de aard van de schulden.

Assembly of European Regions (AER)

Openbaar belang

Via de Assembly of European Regions worden contacten gelegd tussen verschillende organisaties binnen Gelderland en hun Europese counterpart. We zetten de Assembly of European Regions in ter ondersteuning van Europese samenwerking van onze kerntaken, momenteel ter ondersteuning van Nijmegen Green Capital.

Bestuurlijk belang

Gelderland heeft geen bijzondere positie en is net zoals de andere leden lid van het algemeen bestuur.

Risico

Geen bijzondere risico's.

Association of European Border Regions (AEBR)*Openbaar belang*

Gezamenlijk met andere Europese regio's en grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden de belangen van de grensregio's bij de Europese Unie behartigen en kennis over grensoverschrijdende samenwerking delen.

Bestuurlijk belang

Gelderland is lid van het samenwerkingsverband dat naar Duits recht is opgericht. Gelderland is lid van het algemeen bestuur en lid van het dagelijks bestuur. In dat dagelijks bestuur is de Gelderse bestuurder sinds september 2018 een van de vicevoorzitters.

Risico

Het risico voor de provincie blijft beperkt tot de jaarbijdrage. Door de bijdrage van de leden in overeenstemming te brengen met de reële kosten van de organisatie behoren de liquiditeitsproblemen van de organisatie tot het verleden.

Klimaatverbond*Openbaar belang*

Het openbaar belang dat hiermee wordt gediend, betreft het realiseren van doelstellingen op het gebied van energietransitie en klimaatadaptatie. Door het Klimaatverbond is aansluiting op het uitgebreide netwerk van decentrale overheden georganiseerd rondom dit thema. Ook biedt het goede ingangen richting de landelijk bestuursorganen en aanverwante organisaties, die zich bezighouden met deze thematiek. Kennisdeling via publicaties en bijeenkomsten, en de organisatie van scholenprogramma's, Nederlandse Klimaatcoalitie, kinderklimaatdeals, Energy battles, initiëren van Green Deals (bijvoorbeeld die voor scholen) maken onder meer deel uit van de activiteiten van het verbond.

Bestuurlijk belang

De gedeputeerde verantwoordelijk voor energietransitie is lid van het bestuur van de Vereniging Klimaatverbond.

Risico

Het Klimaatverbond heeft een omzet van ruim € 1 miljoen per jaar. Dit wordt onder meer gedekt uit de lidmaatschapsgelden/contributie en de verwerving van opdrachten. De begroting is jaarlijks sluitend. Geen financieel risico.

Provinciaal grondbeleid

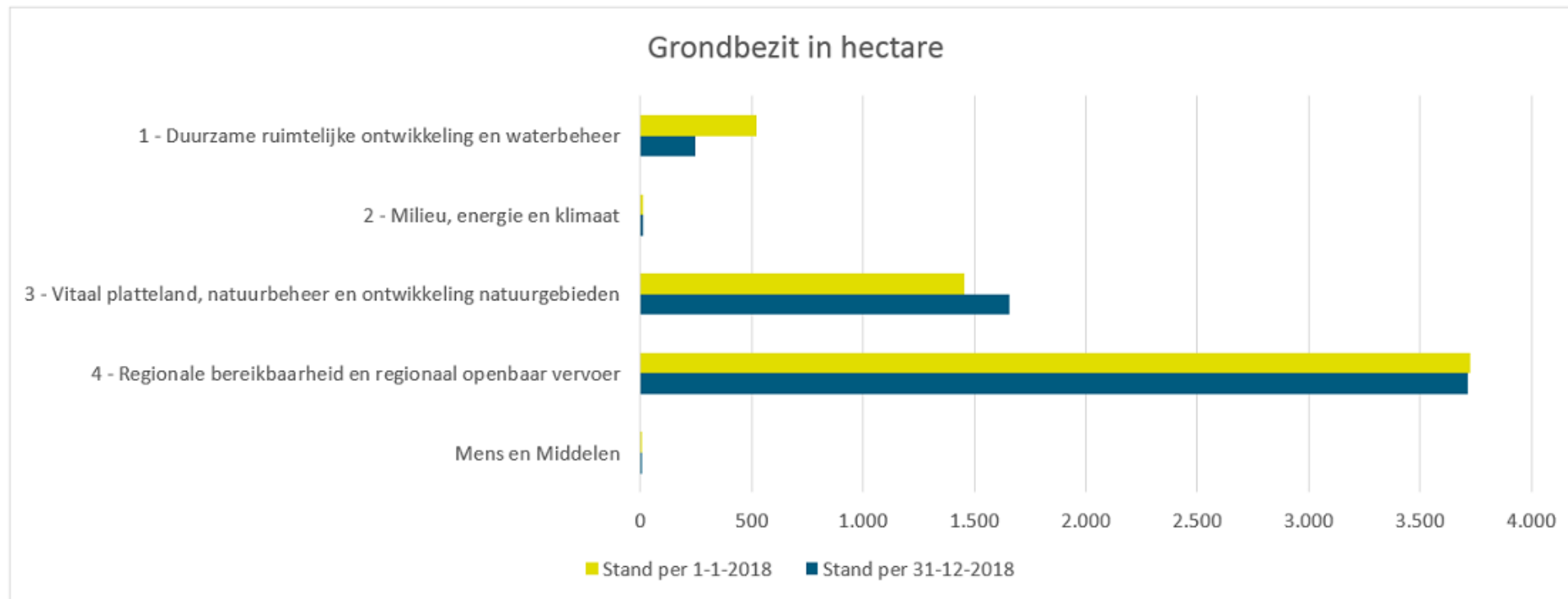
Begroting Provinciaal grondbeleid

Afgelopen jaar hebben uw Staten de geactualiseerde kaders van het grondbeleid vastgesteld (PS2018-42). Er zijn in het grondbeleid 4 kaders benoemd:

- het grondbeleid is opgabegericht en taakgebonden, oftewel altijd ten dienste van de realisatie van de provinciale opgaven
- grondtransacties verlopen altijd marktconform en transparant
- het is mogelijk om vooruitlopend op concrete plannen al grond te verwerven
- het beheer is gericht op functie- en waardebehoud.

Onder het grondbeleid liggen uitvoeringsregels. Het Grondprotocol is tegelijkertijd met het nieuwe grondbeleid ingetrokken en daarvoor in de plaats zijn de Uitvoeringsregels Grond vastgesteld.

Hieronder is in de grafiek het grondbezit per kerntaak inzichtelijk gemaakt.

Zoals vastgelegd in het grondbeleid wordt hieronder per kerntaak inzicht gegeven in de aan- en verkooptransacties en geven we aan wat er in 2018 is gebeurd.

		stand per 1-1-2018	toename	afname	stand per 31-12-2018
1 - Duurzame ruimtelijke ontwikkeling en waterbeheer		521	5	279	247
	Beuningse Uiterwaarden	15	0	0	15
	IJsselsprong	27	0	0	27
	Park Lingezen	420	5	222	203
	Varik Heesselt	2	0	0	2
	Water	57	0	57	0

2 - Milieu, energie en klimaat		13	0	0	13
	Proeftuin Park Lingezen	13	0	0	13
3 - Vitaal platteland, natuurbeheer en ontwikkeling natuurgebieden		1.454	286	85	1.655
	Natuur en Landschap	1.417	220	83	1.554
	Land- en Tuinbouw	35	66	0	101
	Economie	2	0	2	0
4 - Regionale bereikbaarheid en regionaal openbaar vervoer		3.724	18	30	3.712
	Mobiliteit	3.724	18	30	3.712
Mens en middelen		2	0	0	2
	Gelders Huis	2	0	0	2
Totaal aantallen in hectare		5.714	309	394	5.629

Aan het eind van deze paragraaf zijn de afwijkingen op het grondbeleid weergegeven.

Kerntaak 1 Duurzame ruimtelijke ontwikkeling en waterbeheer

In deze kerntaak bedraagt het totaal van alle aankooptransacties in 2018 € 0,08 miljoen.

In deze kerntaak bedraagt het totaal van alle verkooptransacties in 2018 € 4,7 miljoen.

Beuningse uiterwaarden

Het grondbezit is voor de realisatie van het project 'Weelde' in de Beuningse uiterwaarden. In het eerste halfjaar van 2017 is de inrichting van het project aanbesteed. De verwachting is dat dit grondbezit, inclusief onderhoudstermijnen, na 2020 verkocht zal worden. Een budget voor beheer van deze gronden is aanwezig, als de verkoop van deze percelen niet succesvol verloopt. In 2018 zijn er geen mutaties geweest in de grondvoorraad.

IJsselsprong

Voor het sleutelproject IJsselsprong Zutphen koopt de provincie grond aan voor de groene opgave in het gebied. Dit zijn aankopen van ruilgrond voor landbouwverbetering en aankopen voor de groene buffer: stapstenen voor natuurontwikkeling langs de Oekense beek, natuurvriendelijke oevers en landschappelijke structuren. In totaal gaat het om 27 hectare.

Park Lingezen

Openbaar Lichaam Park Lingezen (OLPL) is een verbonden partij van de provincie. Voor nadere details over deze organisatie verwijzen wij naar de paragraaf Verbonden partijen van deze Jaarstukken.

Het OLPL heeft een gering eigen grondbeleid en bezit circa 25 hectare. Om het Park te kunnen realiseren zijn de afgelopen 10 jaar gronden aangekocht die vervolgens door de parkorganisatie conform het Masterplan (PS2008-410) worden ingericht. Zoals toen is bedacht, worden deze gronden na inrichting overgedragen. De restgronden worden verkocht. Zoals uit bovenstaande tabel blijkt, is in 2018 de voorraad grond afgenomen met 217 hectare. Dit betreft onder andere de verkoop van het Waterrijk aan Staatsbosbeheer en een verkoop aan de gemeente Lingewaard voor een crematorium.

Over de verkoop van de basisuitrusting zijn afspraken gemaakt met het OLPL. De overdracht van deze gronden vindt in 2019 plaats. De dan nog resterende eigendommen zullen ook zoveel mogelijk in 2019 verkocht worden.

Varik-Heesselt

Voor het rivierverruimingsproject is in 2017 voor de mogelijke hoogwatergeul 2 hectare verworven. In juni 2018 heeft de minister van Infrastructuur en Waterstaat gekozen voor een voorkeursvariant die uitgaat van dijkversterking zonder hoogwatergeul. Aankopen vanuit de provincie zijn op dit moment niet meer aan de orde. De eerder verworven locatie zal in 2019 verkocht worden.

Kerntaak 2 Milieu, energie en klimaat

In deze kerntaak zijn in 2018 geen aan- en verkopen geweest.

Proeftuin Park Lingezen

In 2018 heeft de provincie 13 hectare grond (gelegen in Park Lingezen) voor 5 jaar uitgegeven. De grond wordt ingezet voor experimenten met bodemverbeterende en bodemherstellende vormen van landbouw. De bodemkwaliteit wordt jaarlijks bij de start van het groeiseizoen gemonitord.

Kerntaak 3 Vitaal platteland, natuurbeheer en ontwikkeling natuurgebieden

In deze kerntaak bedraagt het totaal van alle aankooptransacties in 2018 € 17,1 miljoen.

In deze kerntaak bedraagt het totaal van alle verkooptransacties in 2018 € 5,2 miljoen.

Natuur en Landschap

In totaal zijn 22 gebiedsspecifieke en Gelderlandbrede grondstrategieopdrachten met concrete prestatieafspraken verstrekt. Deze opdrachten kennen een doorlooptijd van een aantal jaren. Op basis van deze opdrachten vinden de aan- en verkopen, ruilingen en het beheer van de onroerende zaken plaats.

In totaal is door Natuur en Landschap 161 hectare gekocht voor een bedrag van € 12,7 miljoen (inclusief de opstallen van € 2 miljoen). Deze aankopen betreffen de verwerving van 85 hectare begrensde gronden binnen het Gelderse Natuur Netwerk (GNN). Hiervan is 38 hectare bestemd voor de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS). Daarnaast hebben wij 76 hectare onbegrensde gronden aangekocht. Deze gronden worden ingezet als ruilgrond. Van onze grondvoorraad (1.554 hectare) ligt circa 806 hectare op de goede plek binnen het GNN. De provincie heeft in 2018 conform de afspraken uit de Bestuursovereenkomst Grond (PS2013-797) ook de laatste tranche (593 hectare) van Bureau Beheer Landbouwgronden in juridisch eigendom genomen. Hiermee is deze afspraak uit de Bestuursovereenkomst Grond volledig gerealiseerd.

Zoals in de bovenstaande tabel te zien is, is 59 hectare grond uit de programma's Water en Economie toegevoegd aan het programma Natuur en Landschap. Hiervan ligt 22 hectare binnen het GNN. De resterende 37 hectare is beschikbaar als ruilgrond.

In 2018 is 83 hectare grond verkocht, waarvan 19 hectare grond op de goede plek binnen het GNN. De beoogde verkoop van 50 hectare natuurgrond is niet geheel gerealiseerd. Er is een verkenning gedaan naar de verschillende juridische mogelijkheden van verkoop van ingerichte natuurgronden, waarbij de gerealiseerde waarden in stand blijven. Met de verkoop van gronden en opstallen is een verkoopopbrengst gerealiseerd van circa € 5,2 miljoen. Met de verkoopopbrengst wordt de taakstelling voor de aankoop en inrichting van nieuwe natuur, zoals vastgelegd in het Natuurpact (PS2013-797), gefinancierd. Dit is volgens het grond-voor-grondprincipe.

In 2018 hebben wij circa 1.002 hectare, waarvan een groot deel met beperkingen, in pacht uitgegeven. De opbrengst hiervan is € 0,8 miljoen. Ook deze opbrengsten zijn bestemd voor de financiering van de taakstelling aanleg en herstel nieuwe natuur en de daarmee samenhangende exploitatielasten.

In 2018 bedroeg de afwaardering van de gronden in provinciaal eigendom, die voor meer dan 80% begrensd zijn in het GNN, € 4,6 miljoen. Dit is het verschil tussen de verkrijgingsprijs tegen marktwaarde en de lagere waarde voor natuurgrond.

Met de verkoop, sloop en sanering van asbest is in 2018 verdere voortgang geboekt. De uitvoering van sloop en sanering ondervindt enige vertraging, omdat op grond van wetgeving uitdrukkelijk rekening moet worden gehouden met de aanwezigheid van beschermde diersoorten. Op 2 locaties zijn de gebouwen verkocht. De overige 10 locaties waarop gebouwen staan, zijn deels al openbaar te koop, dan wel is de verkoop in voorbereiding. Voor 6 locaties is sloop in voorbereiding. Voor de ontwikkelopgave Natura 2000/PAS zijn in de gebiedsprocessen De Bruuk en Lingegebied & Diefdijk-Zuid in totaal 2 bedrijven gekocht en afgewaardeerd met € 0,6 miljoen. Daarmee is in 2018 de voorraad gebouwen per saldo gelijk gebleven.

In 2018 is voor de Natura 2000-gebieden Stelkampsveld, Korenburgerveen, Willinks Weust, Binnenveld en Lingegebied & Diefdijk-Zuid door uw Staten een inpassingsplan vastgesteld (PS2018-536). Voor het Natura 2000-gebied De Bruuk is een voorontwerp inpassingsplan in procedure gebracht voor de PAS-opgaven. Begin 2019 wordt dit inpassingsplan aan uw Staten ter vaststelling aangeboden. Deze inpassingsplannen zijn ook de basis voor mogelijk noodzakelijke onteigeningsprocedures.

Voor het Natura 2000 gebied Lingegebied & Diefdijk-Zuid wordt in januari 2019 een verzoek tot aanwijzing van onroerende zaken ter onteigening aan uw Staten aangeboden ter besluitvorming. Voor de Natura 2000-gebieden Korenburgerveen en Willinks Weust is een verzoek tot aanwijzing van onroerende zaken ter onteigening in voorbereiding.

In 2018 is in 8 gebieden, met een gezamenlijke oppervlakte van 290 hectare, het inrichten van eigen grond binnen het GNN verder voorbereid. In 3

gebieden hiervan is in 2018 de uitvoering gerealiseerd, waarbij 100 hectare is ingericht. De uitvoering van de inrichtingsmaatregelen op 190 hectare in de overige 5 gebieden volgt de komende jaren.

In 2018 is gestart met het inrichten van compensatiepools. Voor een oppervlakte van ruim 40 hectare, verspreid over 4 locaties in de provincie, wordt de inrichting voorbereid. Voor 3 locaties zijn de benodigde gronden in eigendom van de provincie (20 hectare). Voor 1 locatie gaat het om grond in eigendom bij een gemeente (20 hectare).

Land- en tuinbouw

In 2018 is in twee kavelruilprojecten (Bronckhorst en Buren West) met behulp van het investeringskrediet (PS2013-930) 66 hectare grond aangekocht voor landbouwstructuurversterking.

Projectbureau Herstructurering Tuinbouw Bommelerwaard (PHTB)

De herstructurering Bommelerwaard heeft 3 hoofddoelen:

1. perspectief voor de tuinbouwsector
2. een goede leefbaarheid (verkeersmaatregelen)
3. een goede ruimtelijk-landschappelijke kwaliteit.

De provincie wil hiervoor de grondverwerving door het projectbureau PHTB ondersteunen. Het PHTB voert de coördinerende grondstrategie uit, die door het dagelijks bestuur van het PHTB in 2013 is vastgesteld. Deze strategie is een mix van actief en faciliterend grondbeleid en beoogt een optimum te bereiken tussen het realiseren van de herstructureringsdoelen enerzijds en het minimaliseren van uitvoeringsrisico's anderzijds. Met het PIP Bommelerwaard (PS2015-534) hebben uw Staten de ruimtelijke kaders voor de herstructurering eenduidig gesteld. Door vaststelling van het reparatieplan (PS2017-445) zijn de kaders verder toegesneden op de dagelijkse uitvoeringspraktijk.

Hiermee is het gebied klaar voor de toekomst en zal de overheidsinbreng in de herstructurering meer en meer verschuiven naar de gemeenten en het waterschap. Meer informatie over het PHTB staat in de paragraaf Verbonden partijen van deze Jaarstukken.

Kerntaak 4 Regionale bereikbaarheid en regionaal openbaar vervoer

In deze kerntaak bedraagt het totaal van alle aankooptransacties in 2018 € 4,3 miljoen

In deze kerntaak bedraagt het totaal van alle verkooptransacties in 2018 € 1,3 miljoen.

Beheer en Onderhoud provinciale wegen

De provincie beheert en onderhoudt ruim 1.150 kilometer provinciale weg en is ook eigenaar van het merendeel van de onderliggende en bijbehorende gronden. Periodiek bekijken we of onze eigendommen die naast de provinciale weg liggen direct noodzakelijk zijn voor de provinciale weg of dat deze verhuurd, verpacht of verkocht kunnen worden. De opbrengsten voor pacht en verhuur zijn verantwoord in de kerntaak 4 Regionale bereikbaarheid en regionaal openbaar vervoer en bedroegen in 2018 € 0,2 miljoen. In totaal betreft dit 27 hectare.

Aan- en verkoop gronden

Voor de aanleg van nieuwe wegen en reconstructie van het provinciaal wegennet heeft de provincie in 2018 gronden verworven. In 2018 hebben de volgende aan- en verkopen plaatsgevonden:

Aan- en verkopen grond voor projecten provinciaal wegennet

	Aantal aankopen	Bedrag aankopen	Aantal verkopen	Bedrag verkopen
N345 Rondweg De Hoven	1	73	0	0
N345 Rondweg Voorst	0	0	0	0
N346 Rondweg Lochem	2	888	0	0
N348 Zutphen-Eefde	0	0	2	606
N348 Traverse Dieren	0	0	0	0
N319 Rondweg Oding	0	0	0	0
N303 Rondweg Voorthuizen	11	1.372	7	437
N348 Quatre Bras	2	134	0	0
N348 Jodendijk Scheuterdijk	6	138	1	3
N225 reconstructie	1	11	0	0
N316 Ontbrekende Schakel	3	734	1	157
A15 OVN	11	336	0	0
N315 Neede	14	151	0	0
Overige projecten	21	435	9	104
Totaal	72	4.272	21	1.307
bedragen x € 1.000				

Bij de 72 aankopen in 2018 gaat het om grondaankopen door minnelijke verwerving of door afwikkeling van een onteigeningsvonnis. Het zijn volledige schadeloosstellingen. De 21 verkopen zijn tegen marktwaarde verkocht. Het betreft overtollige objecten en percelen (bijvoorbeeld overhoeken) die overblijven na aanleg van het werk.

Mens en middelen

Er zijn in 2018 geen aankopen geweest.

Het totaal van alle verkooptransacties bedraagt in 2018 € 0,2 miljoen.

Provinciale huisvesting

De gronden onder het complex Huis der Provincie, gebouw Prinsenhof A en de districtskantoren en steunpunten zijn, met uitzondering van steunpunt 't Harde, in eigendom van de provincie. In 2018 is er een verkoop geweest van Markt 23 te Arnhem.

Gebruik afwijkingsbevoegdheid

In de nota Grondbeleid staat in hoofdstuk 5.2 het volgende: 'Gedeputeerde Staten mogen incidenteel en beargumenteerd afwijken van het grondbeleid en of de uitvoeringsregels Grond, mits passend binnen wet- en regelgeving en de bestaande financiële kaders. Over deze afwijkingen worden Provinciale Staten in de paragraaf Grondbeleid van de Jaarstukken geïnformeerd.'

In 2018 heeft ons college drie keer gebruik gemaakt van de afwijkingsbevoegdheid om gronden niet openbaar, maar onderhands te verkopen. Het betreft:

- een verkooptransactie ten behoeve van windenergie voor € 700.000
- een verkooptransactie ten behoeve van ruilgrond voor € 400.000
- een verkooptransactie ten behoeve van een voormalig agrarisch erf voor € 350.000.

EMU saldo

Begroting EMU saldo

In 1992 is de Europese en Monetaire Unie (EMU) tot stand gekomen. Destijds is het EMU-saldo geïntroduceerd om vergelijkingen tussen de verschillende eurolanden mogelijk te maken. Beheersing van het EMU-saldo is van belang voor houdbare overheidsfinanciën. De decentrale overheden en de Rijksoverheid hebben afspraken met elkaar gemaakt over de invulling van ieders verantwoordelijkheid.

Sinds de Begroting 2013 hebben wij deze extra (niet verplichte) paragraaf opgenomen over het EMU-saldo. Ook in 2018 hebben wij in de verschillende planning- en controldocumenten uw Staten geïnformeerd over de ontwikkeling van het EMU-saldo.

Lees meer in de Begroting 2018 over het EMU-saldo.

Verschil tussen baten/lasten stelsel en berekening EMU saldo

De berekening van het EMU-saldo is op transactiebasis. Dit betekent dat de daadwerkelijke betaling van belang is. De berekeningswijze is vergelijkbaar met het kasstelsel, dat voor het Rijk van toepassing is. De decentrale overheden, waaronder de provincies, voeren echter een administratie uit op basis van het baten-lastenstelsel. Dit stelsel is voor de decentrale overheden verplicht op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV). Het EMU-saldo wordt berekend door, afhankelijk van de kasmutatie, bij het exploitatiesaldo enkele posten op te tellen of af te trekken.

Referentiewaarde

In mei 2018 heeft er overleg plaatsgevonden tussen het Rijk en de koepels van de decentrale overheden (IPO, VNG, UvW) over de ruimte voor het EMU-saldo voor de eerstvolgende jaren. Hierin heeft de staatssecretaris voorgesteld dat de decentrale overheden gezamenlijk -0,4% van het BBP als ruimte krijgen voor de jaren 2019 tot en met 2022. De koepels hebben aangegeven dat hiermee voldoende ruimte is voor alle noodzakelijke investeringen en om de gezamenlijke ambities uit het IBP te realiseren. In de wet HOF staat dat er een onderverdeling moet zijn van deze ruimte naar provincies, gemeenten en waterschappen. Op 13 september 2018 heeft de staatssecretaris de regeling bekend gemaakt. Deze is respectievelijk -0,08%, -0,27% en -0,05% van het BBP. Deze regeling geldt vanaf 2019. In 2018 is er dus geen formeel vastgestelde referentiewaarde op decentraal niveau.

Berekening EMU saldo

Berekening EMU-saldo 2018

Omschrijving	Telling	Begroting	Voorjaarsnota	Najaarsnota	Slotwijziging	Jaarstukken
Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	+ / +	-44.008	-33.985	-12.970	7.157	11.378
Afschrijvingen tlv de exploitatie	+ / +	19.820	15.990	15.625	16.341	8.697
Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	+ / +	979	979	1.298	1.298	12.123
Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	- / -	49.755	50.987	44.427	43.227	47.958
Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht op investeringen in (im)materiële vaste activa	+ / +	0	0	400	400	243
Aankoop van grond en uitgaven aan bouw-, woonrijp maken	- / -	0	0	0	0	9.321
Lasten op balanspost Voorzieningen voor zover	- / -	0	0	0	1.916	1.953

deze transacties met derden betreffen						
Subtotaal		-72.965	-68.003	-40.074	-19.946	-26.792
Referentiewaarde conform circulaire		n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.
Aandeel provincie Gelderland in EMU-saldo		-72.965	-68.003	-40.074	-19.946	-26.792
bedragen x € 1.000						

In de bovenstaande tabel is de referentiewaarde over 2018 niet opgenomen, deze gaat immers pas in per 2019. Als dat wel het geval was geweest, dan had dit negatieve aandeel de overige provincies minder ruimte gegeven op de referentiewaarde van 0,08% BBP.